Ἀριθ. 6 — Λεπτὰ δέκα.

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος Πρῶτος — Συνδρομὴ ἐτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 10, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20—Αἱ συνδρομαὶ ἄρχονται ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι — Γραφεῖον τῆς Διευθύνσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6. — 8 Φεβρουαρ. 1876

ΕΘΝΙΚΗ ΚΑΤΗΧΗΣΙΣ

Ἐρανισθεῖσα ὑπὸ Α. Σ. Βυζαντίου.

Συνέχεια· ἴδε σελ. 65.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΕΚΤΟΝ

Κοινωνικαὶ τάξεις.

Ἐρ.-Ὑπάρχει νόμιμός τις διάκρισις μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων;

Ἀπ.-Ὄχι, ἐὰν μὴ ἡ διάκρισις τῆς προσωπικῆς ἀξίας καὶ τῶν πρὸς τὴν Πατρίδα ὑπηρεσιῶν.

Ἐρ.-Ὑπάρχουσιν ἐν τούτοις πτωχοὶ καὶ πλούσιοι;

Ἀπ.-Μάλιστα· ἀλλ' ἐνώπιον τοῦ νόμου ὁ πλούσιος δὲν ἔχει πλειότερα δικαιώματα τοῦ πτωχοῦ.

Ἐρ.-Τί ὀφείλει πρὸς τὴν Πατρίδα ὁ πλούσιος πολίτης;

Ἀπ.-Ὁ πλούσιος πρέπει νὰ θεωρῇ ἑαυτὸν ὡς κάτοχον μέρους τῆς δημοσίας περιουσίας, ὡς κύριον μέσων, τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ χρησιμοποιῇ πρὸς δόξαν καὶ εὐημερίαν τῆς Πατρίδος.

Ἐρ.-Μόνον ταῦτα;

Ἀπ.-Ὀφείλει προσέτι νὰ ὑπηρετῇ καὶ προσωπικῶς τὴν Πατρίδα, μετέχων τῶν κοινῶν κόπων καὶ κινδύνων καὶ συντελῶν εἰς τὴν παραγωγήν. Ἐὰν ζῇ ἐν ὀκνηρίᾳ, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ἔχει εἰσοδήματα, καθίσταται ἀξιοπεριφρόνητος, ὡς ἄπιστός τις παρακαταθηκοφύλαξ.

Ἐρ.-Πῶς πρέπει νὰ φέρεται πρὸς τοὺς συμπατριώτας του ὁ πλούσιος πολίτης;

Ἀπ.-Πρέπει νὰ ἦναι μετριόφρων καὶ νὰ μὴ ζητῇ νὰ ἐπιβάλλεται διὰ τοῦ πλούτου του παρ' ἀξίαν. Πρέπει πρὸ πάντων νὰ δίδῃ τὸ παράδειγμα τῆς πρὸς τοὺς νόμους ὑπακοῆς, νὰ βοηθῇ τοὺς πάσχοντας, νὰ διδάσκῃ τοὺς ἀμαθεῖς, ἐνὶ λόγῳ, νὰ δαπανᾷ τὰ περισσεύματά του ὑπὲρ τῆς κοινῆς ὠφελείας.

Ἐρ.-Τί ὀφείλει ὁ πτωχὸς πολίτης πρὸς τὴν Πατρίδα;

Ἀπ.-Ὁ πτωχὸς πολίτης ὀφείλει νὰ συντελῇ καὶ αὐτὸς ὅλαις δυνάμεσιν εἰς τὸ μεγαλεῖον τῆς Πατρίδος. Ὅσος χρόνος περισσεύει ἐκ τῆς ἐργασίας πρέπει νὰ δαπανᾶται εἰς τὴν σπουδὴν πρὸς αὔξησιν τῶν γνώσεών του. Πάντες οἱ Ἕλληνες, οἱαδήποτε καὶ ἂν ἦναι ἡ χρηματικὴ αὐτῶν κατάστασις, πρέπει νὰ γνωρίζωσι τοὺς νόμους τῆς Πατρίδος των, ὅπως τηρῶσιν αὐτοὺς ἀπαραβάτως, καὶ νὰ παρακολουθῶσι τὰ σπουδαῖα πολιτικὰ γεγονότα, ὅπως ἐν ἀνάγκῃ ἐκτελῶσιν ἐν γνώσει τὸ καθῆκον τοῦ πολίτου.

Ἐρ.-Μόνα ταῦτα;

Ἀπ.-Πρέπει προσέτι νὰ νυμφεύηται μόλις ἀσφαλίσας πόρον ζωῆς, καὶ νὰ ἀνατρέφῃ τὰ τέκνα του ἐν ταπεινότητι μὲν, ἀλλ' ἀξιοπρεπῶς, στέλλων αὐτὰ πρὸ πάντων εἰς τὸ σχολεῖον.

Ἐρ.-Ὁ πτωχὸς πρέπει νὰ προσπαθῇ νὰ πλουτήσῃ;

Ἀπ.-Δὲν πρέπει νὰ ἔχῃ αὐτὸ ὡς κυρίαν ἐνασχόλησιν, ἀρκούμενος νὰ ἀποταμιεύῃ δι' ἐγκρατείας καὶ οἰκονομίας ποσόν τι διὰ τὸ γῆρας του, ἢ δι' ἐνδεχομένην ἀσθένειαν.

Ἐρ.-Κατὰ σὲ, λοιπὸν, ὁ πτωχὸς πρέπει νὰ μένῃ πάντοτε πτωχός;

Ἀπ.-Ἐὰν ἡ τύχη φανῇ εὐμενής, δὲν πρέπει βεβαίως νὰ ἀποδιώξῃ τὸν πλοῦτον· ἀλλὰ νὰ προτιμᾷ τὴν πενίαν, ἐὰν πρὸς πλουτισμὸν ἀπαιτῆται διαφθορὰ καὶ πονηρία. Οὐδεὶς θησαυρὸς ἀναπληροῖ τὴν ἥσυχον συνείδησιν.

Ἐρ.-Πῶς πρέπει νὰ φέρεται ὁ πτωχὸς πολίτης πρὸς τοὺς πλουσίους;

Ἀπ.-Πρέπει νὰ θεωρῇ αὐτοὺς ὡς ἀδελφοὺς ἔχοντας τὰ μέσα νὰ φανῶσι χρησιμώτεροι πρὸς τὴν Πατρίδα καὶ φέροντας διὰ τοῦτο βαρυτέραν εὐθύνην. Ὁσάκις δὲ ἔρχεται εἰς συνάφειαν πρὸς αὐτοὺς, δὲν πρέπει οὔτε νὰ ἀλαζονεύηται, οὔτε νὰ ταπεινοῦται.

Ἕπεται συνέχεια.

ΠΩΣ ΤΡΕΦΟΜΕΘΑ

Συνέχεια· ἴδε σελ. 66.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΕΚΤΗ

Ὁ φάρυγξ.

Ἐνθυμεῖσαι βεβαίως τὸν θυρωρὸν, περὶ τοῦ ὁποίου διὰ μακρῶν ὡμιλήσαμεν· γνωρίζεις δὲ, ὑποθέτω, ὅτι οἱ θυρωροὶ ἔχουσι κατ' ἀνάγκην καὶ ἓν σάρωμα εἰς τὰς χεῖράς των.

Τὸ σάρωμα τοῦ ἰδικοῦ μας θυρωροῦ εἶνε ἡ γλῶσσά μας· εἶνε δὲ σάρωμα ἀμίμητον, διότι κινεῖται μόνον του, δὲν φθείρεται, καὶ δὲν κάμνει καὶ κονιορτόν.

Ὅταν ἔλθῃ ἡ στιγμὴ νὰ ὑπάγῃ μακρύτερα ἡ μάζα ἐκείνη, τὴν ὁποίαν ἐμάσσησαν οἱ ὀδόν-

τες μας, τὸ σάρωμα τοῦ στόματός μας ἀρχίζει νὰ κινῆται δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ· ἀναβαίνει, καταβαίνει, πηγαίνει ἐμπρὸς, ἔρχεται ὀπίσω, εἰσχωρεῖ παντοῦ, ἐρευνᾷ εἰς πᾶσαν γωνίαν, συνάγει δὲ πανταχόθεν καὶ τὸ ἐλάχιστον ψιχίον φαγητοῦ, καὶ ἐνόσῳ ὁ ὄγκος αὐξάνει, τὸ σάρωμα μεταβάλλεται εἰς πτυάριον, ἀνυψοῦται εἰς τὸ ἄκρον του, στηρίζεται εἰς τὸν οὐρανίσκον, κυρτοῦται πρὸς τὰ ὀπίσω, καὶ . . . — πλὴν ἂς μὴ διαζώμεθα.

Ὄπισθεν τοῦ στόματος, τὸ ὁποῖον, καθὼς εἴπομεν, εἶνε ὁ προθάλαμος, εὑρίσκεται ἓν εἶδος διαδρόμου, τὸν ὁποῖον χωρίζει ἀπὸ τὸ στόμα ἓν μικρὸν κρεάτινον παραπέτασμα. Τὸ παραπέτασμα αὐτὸ κρέμαται ἀπὸ τὸν οὐρανίσκον, ἀπαράλλακτα καθὼς εἰς τὰς θύρας τῶν πλουσίων κρέμανται συνήθως παραπετάσματα. Ἂν ὁ διάδρομος αὐτὸς ἔφερε μόνον ἀπὸ τὸ στόμα εἰς τὸν στόμαχον, ἡ κατάποσις τῶν φαγητῶν θὰ ἦτο ἁπλούστατον πρᾶγμα· ἀλλ' ὁ ἀρχιτέκτων τῆς οἰκίας ἠθέλησε, καθὼς φαίνεται, νὰ κάμῃ οἰκονομίαν, καὶ τὸν διάδρομον αὐτὸν τὸν μετεχειρίσθη διὰ δύο σκοπούς. Πρῶτον μὲν διὰ νὰ διαβαίνῃ τὸ φαγητὸν τὸ ὁποῖον καταπίνομεν, δεύτερον δὲ διὰ νὰ διέρχηται ὁ ἀὴρ τὸν ὁποῖον ἀναπνέομεν. Ὁ ἀὴρ αὐτὸς ἔχει ἐντὸς τοῦ διαδρόμου δύο χωριστὰς θύρας, μίαν ἥτις συγκοινωνεῖ μὲ τὴν ῥίνα, καὶ ἄλλην ἥτις συγκοινωνεῖ μὲ τοὺς πνεύμονας· ἀπὸ τὰς δύο δὲ αὐτὰς θύρας εἶνε αὐστηρῶς ἀπηγορευμένον εἰς τὰ φαγητὰ νὰ διαβῶσι. Τί ἐννοεῖ ὅμως εἷς βῶλος φαγητοῦ, καὶ πῶς εἶνε δυνατὸν νὰ ἀπαιτήσωμεν παρ' αὐτοῦ, νὰ σεβασθῇ μόνος του τὴν ἀπαγόρευσιν; Ὅταν εἰσέλθῃ εἰς τὸν διάδρομον καὶ εὕρῃ ἐμπρός του θύρας ἀνοικτὰς, ποῖος θὰ τοῦ εἴπῃ: «αὐτοῦ εἶνε ὁ δρόμος σου· ἐδῶ εἶνε ὁ δρόμος ἄλλου;» Κανεὶς βέβαια. Πρέπει λοιπὸν τὸ φαγητὸν, ὅταν ἔμβῃ εἰς τὸν διάδρομον, νὰ εὕρῃ ἐμπρός του μόνον τὴν ἰδικήν του θύραν ἀνοικτὴν, καὶ ἀπ' ἐκείνην νὰ διαβῇ.

Αὐτὸ δὲ ἀκριβῶς γίνεται.

Δὲν παρετήρησες ἴσως ποτὲ, ὅτι, ὅταν καταπίνῃς, κάτι τὶ ἀναβαίνει καὶ σφίγγεται συγχρόνως ἐντὸς τοῦ λαιμοῦ σου. Ὅταν τρώγῃ τὶς δὲν τὸ προσέχει· δοκίμασε ὅμως νὰ ξηροκαταπίῃς, καθὼς λέγομεν κοινῶς, καὶ θὰ ἰδῇς.

Φαντάσου τώρα τὸν διάδρομον αὐτὸν, περὶ τοῦ ὁποίου ὁμιλοῦμεν, ὡς ἓν μικρὸν δωμάτιον, εἰς τοῦ ὁποίου τὸν τοῖχον, ὑπεράνω τοῦ μέσου, ἀνοίγει μία θύρα, σκεπασμένη μὲ ἓν παραπέτασμα. Εἰς τὴν ὀροφὴν ὑπάρχει μία τρύπα, ἥτις φέρει πρὸς τὴν ῥίνα· εἰς δὲ τὸ πάτωμα ἀνοίγουν δύο μεγάλοι σωλῆνες, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ μὲν εἷς, ὁ ἐμπροσθινὸς, φέρει εἰς τοὺς πνεύμονας, ὁ δὲ ἄλλος, ὁ ὀπίσθιος, εἰς τὸν στόμαχον.

Τώρα καταπίνεις.

Ἐνῷ καταπίνεις, τὸ παραπέτασμα τῆς θύρας ἀνυψοῦται καὶ κολλᾷ εἰς τὴν ὀροφήν· κλείεται δὲ τοιουτοτρόπως ὁ δρόμος πρὸς τὴν ῥίνα. Συγχρόνως ὁ σωλὴν τῶν πνευμόνων ἀναβαίνει πρὸς τὸν τοῖχον, καὶ κρύπτεται ὑποκάτω τῆς θύρας· συστέλλεται δὲ καὶ γίνεται πολὺ μικρὸς, διὰ νὰ περάσῃ ἐπάνω του εὐκόλως τὸ φαγητόν· καὶ διὰ περισσοτέραν μάλιστα ἀσφάλειαν, ἐνῷ αὐτὸς ἀναβαίνει διὰ νὰ κρυφθῇ, μία μικρὰ καταπακτὴ ἡ *κλαβανὴ*, καθὼς λέγει ὁ λαὸς, καταβαίνει καὶ κλείει ἐντελῶς τὸ ἄνοιγμά του. Δὲν μένει τότε πλέον ἄλλος δρόμος διὰ τὸ φαγητὸν, τὸ ὁποῖον ἐμβῆκεν ἤδη εἰς τὸν διάδρομον, εἰμὴ ὁ σωλὴν τοῦ στομάχου, καὶ εἰς αὐτὸν πίπτει κατ' εὐθεῖαν ὁ βλωμὸς, τουτέστιν ἡ *βουκιά* μας, καὶ κανένα πλέον δὲν τρέχει κίνδυνον νὰ χάσῃ καὶ πάλιν τὸν δρόμον της.

Θαυμάσιος μηχανισμὸς,—δὲν εἶνε ἀλήθεια; Καὶ ὅταν κανεὶς σπουδαίως συλλογισθῇ, πόσον λεπτοὶ καὶ πολύπλοκοι εἶνε οἱ περίεργοι αὐτοὶ τροχοὶ τῆς μηχανῆς, τὴν ὁποίαν ἔχομεν ἐντός μας, πόσον ἄξιον προσοχῆς εἶνε ὅλον αὐτὸ τὸ σύστημα, ἀπὸ τὸ ὁποῖον ἐξαρτᾶται ἡ ὕπαρξίς μας, πρέπει νὰ λυπηθῇ βεβαίως ἐκείνους, οἵτινες οὔτε τὴν λεπτότητα τοῦ μηχανισμοῦ γνωρίζουν, οὔτε τὸ εὔθραυστον τῶν τροχῶν καὶ τῶν ἐλατηρίων του, οὔτε τοὺς πολλοὺς καὶ διαφόρους κινδύνους εἰς τοὺς ὁποίους ἡ ὡραία μηχανὴ εἶνε ἐκτεθειμένη, οὔτε ἠξεύρουν, ἑπομένως, νὰ τὴν προφυλάξουν ἀλλέως εἰμὴ ὅπως τὰ ἄλογα ζῶα προφυλάττουν τὰς ἰδικάς των μηχανὰς, τουτέστι διὰ τοῦ *ἐμφύτου*, ἤτοι διὰ τῆς αὐθορμήτου ἐνεργείας αὐτῆς πάλιν τῆς ἰδίας μηχανῆς.

Φαντάσου μάλιστα τοὺς ἀνθρώπους ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι δὲν ἔχουν μόνον τὴν ἰδικήν των μηχανὴν νὰ προφυλάξουν, ἀλλὰ καὶ μηχανὰς ἄλλων, διὰ τὰς ὁποίας εἶνε ὑπεύθυνοι, διότι αὐτοὶ τὰς ἔφεραν εἰς τὸν κόσμον. Αὐτοῦ πλέον τὸ ἔμφυτον δὲν ἐνεργεῖ, καὶ πρέπει νὰ γνωρίζῃ ἡ μήτηρ τὴν μηχανὴν τοῦ τέκνου της, διὰ νὰ τὴν προφυλάξῃ ἀσφαλῶς ἀπὸ πάντα κίνδυνον.

Θὰ ἤκουσες βέβαια πολλάκις, ὅτι δὲν πρέπει τις νὰ ὁμιλῇ ἐνῷ τρώγει· τοῦτο εἶνε πολὺ ὀρθόν· ἀλλὰ δὲν ἀρκεῖ τόσον μόνον. Σὺ δὲ, κόρη μου, ἥτις μανθάνεις τώρα, καὶ δὲν θὰ λησμονήσῃς, εἶμαι βέβαιος, τὴν κατασκευὴν τῆς μηχανῆς μας, ὅταν μεγαλώσῃς, καὶ γείνῃς μήτηρ, θὰ λέγῃς εἰς τὰ τέκνα σου, ὅτι δὲν πρέπει νὰ ὁμιλοῦν, ὄχι μόνον ὅταν τρώγουν, ἀλλὰ ἰδίως καὶ πρὸ πάντων ὅταν καταπίνουν. Ἐννοεῖς δὲ βεβαίως τὸν λόγον.

Διὰ νὰ ὁμιλήσωμεν, καθὼς γνωρίζεις βέβαια, ὠθοῦμεν τὸν ἀέρα τῶν πνευμόνων μας εἰς τὸ στόμα. Ὁμιλία εἶνε ὁ κρότος, τὸν ὁποῖον κάμνει ὁ ἀὴρ αὐτὸς ἐξερχόμενος· καὶ δι' αὐτὸ ὅταν ἀναγινώσκῃς μεγαλοφώνως, σοῦ παραγγέλλει ὁ διδάσκαλος νὰ σταματᾷς εἰς τὰς τε-

λείας στιγμὰς, τὰς ἄνω στιγμὰς καὶ τὰ κόμματα· διότι ἀλλέως θὰ σοῦ ἔλειπεν ἔξαφνα ἡ πνοὴ ἐν τῷ μέσῳ τῆς φράσεως, καὶ θὰ ἔμενες μὲ ἀνοικτὸν τὸ στόμα. Εἴδομεν δὲ πρὸ μικροῦ, ἂν ἐνθυμῆσαι, ὅτι, πρὸς ἀποφυγὴν παντὸς κινδύνου, ὁ σωλὴν τῶν πνευμόνων κλείει, καθ' ἣν στιγμὴν καταπίνομεν· διότι ἂν ἔμενεν ἀνοικτὸς καὶ αὐτὸς, τὸ φαγητὸν θὰ ἐλάμβανε πολὺ πιθανῶς ἄλλον δρόμον, καὶ ἀντὶ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸν στόμαχον, θὰ διευθύνετο πρὸς τοὺς πνεύμονας. Ἂν ὅμως μᾶς ἔλθῃ ὄρεξις νὰ ὁμιλήσωμεν ἀκριβῶς τὴν στιγμὴν κατὰ τὴν ὁποίαν καταπίνομεν, ὁ ἀὴρ, τὸν ὁποῖον ὠθοῦμεν ἀπὸ τοὺς πνεύμονάς μας, πρέπει χωρὶς ἄλλο νὰ ἐξέλθῃ· ὁ σωλὴν του, ὅστις εἶχε γίνει τόσον μικρὸς ὁ ταλαίπωρος, διὰ νὰ ἀφήσῃ ἐλεύθερον τὸν δρόμον εἰς τὸ φαγητὸν, ἐπανέρχεται θέλων καὶ μὴ θέλων εἰς τὴν θέσιν του, ἀνοίγει, διὰ νὰ περάσῃ ὁ ἀὴρ τῶν πνευμόνων, καὶ τὸ φαγητὸν, τὸ ὁποῖον ἀκριβῶς τὴν στιγμὴν ἐκείνην κατεπίνετο, ἀντὶ νὰ πέσῃ εἰς τὸν σωλῆνά του, πίπτει εἰς τὸν ἄλλον, τὸν ἐμπρόσθιον, καὶ . . . *στραβοκαταπίνομεν*, ὡς λέγει ὁ λαός.

Ἐνθυμεῖσαι τὶ μᾶς συμβαίνει εἰς τοιαύτην περίστασιν. Βήχομεν φοβερὰ, σφενδονίζομεν ἔξω τοῦ στόματός μας ὅτι εὑρίσκεται ἐντὸς αὐτοῦ, τὸ πρόσωπόν μας γίνεται κυανοῦν, χάνομεν τὴν ἀναπνοὴν, τὸ σῶμά μας ὁλόκληρον τρέμει, καὶ οἱ ὀφθαλμοί μας, νομίζει τὶς, θὰ ἐξέλθουν ἀπὸ τὰς κόγχας των. Ὁ σωλὴν, ὅστις εἶνε προσδιωρισμένος μόνον δι' ἀέρα, καὶ βλέπει ἔξαφνα ξένον ἀπρόσκλητον εἰσερχόμενον ἐντὸς αὐτοῦ, ἀγωνίζεται πάσῃ δυνάμει νὰ ἀποδιώξῃ τὸν αὐθάδη καὶ ἀδιάκριτον, οἱ δὲ πνεύμονες, οἵτινες θὰ ἦσαν ἠφανισμένοι, ἂν ὁ ἀδιάκριτος ξένος ἔρθανε μέχρις αὐτῶν, ἔρχονται εἰς βοήθειαν τοῦ πιστοῦ ὑπηρέτου, ὅστις ἀγωνίζεται πρὸς σωτηρίαν των, καὶ τοῦ στέλλουν εἰς ἐπικουρίαν ὅσον ἀέρα ἔχουν καὶ δὲν ἔχουν. Ὁ ἀὴρ αὐτὸς γίνεται βῆξ, καὶ ἐνώπιον τῆς ὁρμῆς του σφενδονίζεται ἔξω τοῦ στόματος ὁ παρείσακτος καὶ ἀδιάκριτος ξένος, ὡς κονιορτὸς σαρωνόμενος ἀπὸ τὸν ἄνεμον. Ὅταν δὲ καθαρισθῇ ἐντελῶς ὁ σωλὴν, καὶ παρέλθῃ καθ' ὁλοκληρίαν ὁ κίνδυνος, τότε μόνον κοπάζει βαθμηδὸν ἡ καταιγὶς, καὶ ἐπανέρχεται ἡ ἡσυχία.

Μὴ τυχὸν σοῦ φανῇ ἀστεῖον τὸ πρᾶγμα καὶ γελάσῃς. Διότι, ἂν καταπίῃ τις τοιουτοτρόπως κανὲν μεγάλον τεμάχιον, ἂν ὁ ἐχθρὸς, ὅστις παρεισέφρησεν εἰς τὸν σωλῆνα τῶν πνευμόνων, ἦνε σπουδαῖος, καὶ δὲν κατορθώσουν οὔτε ὁ σωλὴν οὔτε οἱ πνεύμονες νὰ τὸν ἀποδιώξουν ταχέως, δύναταί τις νὰ ἀποθάνῃ αὐθωρεὶ, καὶ τὰ παραδείγματα δυστυχῶς δὲν λείπουν. Ἡ φύσις δὲν κάμνει τίποτε εἰς μάτην· οὔτε εἶνε τόσον δειλὴ, ὥστε νὰ τὰ χάσῃ καὶ νὰ τρομάξῃ διὰ τὸ τίποτε. Ὅταν δὲ βλέπῃς, ὅτι συγκεντρώνει ὅλας της τὰς δυνάμεις εἰς ἓν σημεῖον, καὶ μετὰ πολλῆς ἀγωνίας προσπαθεῖ νὰ ἀποδιώξῃ ἐπικείμενον κίνδυνον, τοῦτο σημαίνει, ὅτι ὁ κίνδυνος εἶνε πραγματικὸς καὶ σπουδαῖος, ἀδιάφορον ἂν ἡμεῖς τὸν ἐννοοῦμεν ἢ ὄχι.

Τώρα πιστεύω γνωρίζεις τὸν λόγον, διὰ τὸν ὁποῖον πρέπει νὰ παραγγείλῃς εἰς τὴν κόρην σου, ὅταν γείνῃς μήτηρ, νὰ μὴν ὁμιλῇ ὅταν καταπίνῃ. Ἀκόμη δὲ περισσότερον πρέπει νὰ τῆς παραγγείλῃς, νὰ μὴ γελᾷ, ὅταν καταπίνῃ, διότι καὶ ὁ γέλως ταράττει ἐπίσης, καὶ πολὺ περισσότερον μάλιστα, τοὺς πνεύμονας, διότι ὅταν γελῶμεν ἐξέρχεται πολὺ περισσότερος ἀὴρ ἐξ αὐτῶν παρὰ ὅταν ὁμιλῶμεν, καὶ διότι, ἑπομένως, κινδυνεύομεν πολὺ περισσότερον νὰ στραβοκαταπίωμεν γελῶντες ἢ ὁμιλοῦντες.

Τώρα, πρὶν τελειώσω, δὲν νομίζω περιττὸν νὰ σοῦ μάθω πῶς ὀνομάζονται παρὰ τῶν σοφῶν τὰ διάφορα μέρη τοῦ δωματίου, τὸ ὁποῖον ἐγνωρίσαμεν.

Τὸ δωμάτιον αὐτὸ ὀνομάζεται *φάρυγξ*, τὸ παραπέτασμα τῆς θύρας του *ὑπερώϊον ἱστίον*, ὁ σωλὴν τοῦ στομάχου *οἰσοφάγος*, ὁ σωλὴν τῶν πνευμόνων *λάρυγξ*, ἡ ὀπή του *γλωττὶς*, καὶ ἡ καταπακτὴ ἡ ὁποία τὴν φράττει *ἐπιγλωττίς*.

Μὴ μοῦ ζητήσῃς ἐξήγησιν αὐτῶν τῶν λέξεων, διότι θὰ μὲ ἠνάγκαζες νὰ γείνω πολὺ σχολαστικὸς, καὶ δὲν θὰ ἐτελειώναμεν ποτέ. Ἄλλως τε δὲ, ἀρκεῖ νὰ γνωρίζῃς τὰ πράγματα, καὶ ὀνόμαζέ τα ὅπως θέλῃς.

Ἄγγελος Βλάχος.

Ἕπεται συνέχεια.

Η ΠΡΟΣΕΥΧΗ ΤΟΥ ΕΠΙΚΤΗΤΟΥ

Ὁ Ἐπίκτητος ἐγεννήθη εἰς Ἱεράπολιν τῆς Φρυγίας, καὶ ἤκμασε περὶ τὰ τέλη τῆς πρώτης μ. Χ. ἑκατονταετηρίδος. Καὶ ἦτο μὲν ἐθνικὸς τὴν θρησκείαν, ἀλλ' ἀνεδείχθη ἐν πολλοῖς συνάδελφος οὕτως εἰπεῖν καὶ συνεργάτης τῶν ἱεροκηρύκων τοῦ Χριστιανισμοῦ, μάλιστα εἰς τὰς λεγομένας *Διατριβὰς*, τὰς ὁποίας αὐτοῦ λέγοντος ἔγραψεν ὁ Ἀρριανός. Εἰς τὰς *Διατριβὰς* ταύτας, ὁτὲ μὲν ἀποκρίνεται εἰς ἠθικὰ ἐρωτήματα, τὰ ὁποῖα ἀπευθύνοντο πρὸς αὐτὸν, ὁτὲ δὲ προτρέπει πρὸς ἀρετὴν, ὁτὲ δὲ μελετᾷ εὐγλώττως τὰ περὶ τῆς Προνοίας, τὰ περὶ τοῦ Θεοῦ, τὰ περὶ τῶν καθηκόντων τῶν ἐπιβαλλομένων ὑπ' αὐτοῦ εἰς τὸν ἄνθρωπον, παρασκευάζων οὕτω τοὺς πολλοὺς νὰ ἀκούσωσι καὶ νὰ νοήσωσι τοὺς λόγους τῶν Πατέρων τῆς ἐκκλησίας. Ἔλεγε δὲ ὅτι ὁ φιλόσοφος ὀφείλει νὰ ἀφιερωῖ ἑαυτὸν ὅλον τῇ διακονίᾳ τοῦ Θεοῦ· καὶ ἀπῄτει παρ' αὐτοῦ ἀνοχὴν καὶ καρτερίαν ἐνάμιλλον τῆς Εὐαγγελικῆς, διότι ἐπέβαλεν εἰς τὸν φιλόσοφον τὸ καθῆκον καὶ δερόμενον φιλεῖν αὐτοὺς τοὺς δέροντας, ὡς πατέρα πάντων, ὡς ἀδελφόν. Οὐδὲ

περιωρίζετο εἰς λόγους μόνον· ἀλλὰ δι' ἔργων ἀπεδείκνυεν ὅτι ἐτήρει τὰ παραγγελλόμενα. Νέος ὢν διετέλεσεν ἐπὶ Νέρωνος ἐν Ῥώμῃ δοῦλος ἑνὸς τῶν ἀπελευθέρων τοῦ αὐτοκράτορος. Ὁ δεσπότης αὐτοῦ οὗτος ἐτέρπετο ποτὲ στραγγαλίζων διὰ βασανιστηρίου ὀργάνου τὸν πόδα τοῦ δούλου· ὁ δὲ Ἐπίκτητος εἶπεν ἀταράχως· *θέλεις τὸν θραύσει.* Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ δεσπότης ἐπέμενεν εἰς τὴν ἄσπλαγχνον ἐκείνην παιδιάν, καὶ ὁ ποῦς ἐθραύσθη τῳόντι, ὁ φιλόσοφος ἠρκέσθη νὰ προσθέσῃ· *σὲ τὸ εἶχα εἰπεῖ.* Ταύτης τῆς στωϊκῆς ἀπαθείας ἐπιλαβόμενος ὁ Κέλσος, ἐτόλμησε βραδύτερον νὰ ἐρωτήσῃ τοὺς Χριστιανούς· *εἰπέ τι τοσοῦτον θαυμαστὸν ὁ ὑμέτερος Χριστὸς ἐν τῷ μέσῳ τοῦ μαρτυρίου αὐτοῦ;* Εἰς ὃ ὁ Ὠριγένης ἀπεκρίθη ἁπλῶς, ὅτι *ὁ Θεὸς ἡμῶν οὐδὲν εἶπεν, ὅπερ ἔτι θαυμαστότερον.*

Ὥστε ἄμιλλά τις ὑπῆρχε τότε μεταξὺ ἐθνικῶν καὶ Χριστιανῶν ὑπὲρ τῆς ἀληθείας, ἄμιλλα ὅμως ἐξ ἧς ἔμελλε νὰ ἐπικρατήσῃ ἐπὶ τέλους οὐχὶ τὸ δόγμα τῆς φιλοσοφίας, ἀλλὰ τὸ τῆς θρησκείας δόγμα. Μία δὲ τῶν μυρίων ἀποδείξεων τῆς ἀμίλλης ταύτης εἶναι καὶ ὁ πρὸς τὸν Θεὸν ὕμνος, ὃν ἔγραψε μὲν ὁ Ἐπίκτητος, ἠδυνάμεθα δὲ νὰ ὑπολάβωμεν ὡς ἐξελθόντα ἐκ τῶν χειλέων τοῦ Γρηγορίου τοῦ Ναζιανζηνοῦ, διά τε τὴν εὐλάβειαν τοῦ αἰσθήματος καὶ τὴν χάριν τοῦ λόγου καὶ τὴν ἔντονον εἰς τοὺς πολλοὺς ὑπόμνησιν τοῦ καθήκοντος. Π**

Ἰδοὺ ὁ ὕμνος καὶ ἡ προτροπὴ τοῦ Ἐπικτήτου·

«Εἰ γὰρ νοῦν εἴχομεν, ἄλλο τι ἔδει ἡμᾶς ποιεῖν καὶ κοινῇ καὶ ἰδίᾳ, ἢ ὑμνεῖν τὸ θεῖον, καὶ εὐφημεῖν, καὶ ἐπεξέρχεσθαι τὰς χάριτας; οὐκ ἔδει καὶ σκάπτοντας, καὶ ἀροῦντας, καὶ ἐσθίοντας, ᾄδειν τὸν ὕμνον τὸν εἰς τὸν Θεόν; Μέγας ὁ Θεὸς, ὅτι ἡμῖν παρέσχεν ὄργανα τοιαῦτα, δι' ὧν τὴν γῆν ἐργασόμεθα· μέγας ὁ Θεὸς, ὅτι χεῖρας δέδωκεν, ὅτι κατάποσιν, ὅτι κοιλίαν, ὅτι αὔξεσθαι λεληθότως, ὅτι καθεύδοντας ἀναπνεῖν. Ταῦτα ἐφ' ἑκάστου ἐφυμνεῖν ἔδει, καὶ τὸν μέγιστον καὶ θειότατον ὕμνον ἐφυμνεῖν, ὅτι τὴν δύναμιν ἔδωκε τὴν παρακολουθητικὴν τούτοις, καὶ ὁδῷ χρηστικήν. Τί οὖν; ἐπεὶ οἱ πολλοὶ ἀποτετύφλωσθε, οὐκ ἔδει τινὰ εἶναι τὸν ταύτην ἐκπληροῦντα τὴν χώραν, καὶ ὑπὲρ πάντων ᾄδοντα τὸν ὕμνον τὸν εἰς τὸν Θεόν; τί γὰρ ἄλλο δύναμαι γέρων χωλὸς, εἰ μὴ ὑμνεῖν τὸν Θεόν; εἰ γοῦν ἀηδὼν ἤμην, ἐποίουν [ἂν] τὰ τῆς ἀηδόνος· εἰ κύκνος, τὰ τοῦ κύκνου. Νῦν δὲ λογικός εἰμι, ὑμνεῖν με δεῖ τὸν Θεόν· τοῦτό μου τὸ ἔργον ἐστὶ, ποιῶ αὐτό· οὐδ' ἐγκαταλείψω τὴν τάξιν ταύτην, ἐφ' ὅσον ἂν δίδωται· καὶ ὑμᾶς ἐπὶ τὴν αὐτὴν ταύτην ᾠδὴν παρακαλῶ.»

Ἡ ἀνάγνωσις τερπνῶν ἅμα καὶ ὠφελίμων βιβλίων εἶνε ἐν τῶν ἰσχυροτέρων πρὸς ἠθοποίησιν τοῦ λαοῦ μέσων, εἶνε ἡ διανοητικὴ τροφὴ, ἡ ἀπαραιτήτως ἀναγκαία πρὸς συντήρησιν τῶν ἰδιοτήτων τοῦ νοὸς καὶ τῆς καρδίας ἃς ἤδη τις ἀπέκτησε καὶ πρὸς περαιτέρω ἀνάπτυξιν αὐτῶν, τροφὴ, ἄνευ τῆς ὁποίας καὶ αἱ καλλίτεραι ἰδιότητες κατὰ μικρὸν ἀτροφοῦσι καὶ φθίνουσιν.

Δ. Σ. Μαυροκορδατος.

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑΙ

ΒΕΝΙΑΜΙΝ ΦΡΑΓΚΛΙΝΟΣ

Ὁ Βενιαμὶν Φραγκλῖνος, δέκατος ἕβδομος καὶ ὑστερότοκος υἱὸς πτωχῆς τινος τεχνιτῶν οἰκογενείας, ἀποτελεῖ ἓν τῶν μεγαλητέρων παραδειγμάτων περὶ τοῦ τί δύναται ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἡ φιλεργία, ἡ καρτερία, ἡ φιλομάθεια, ὅταν ᾖναι ἡνωμέναι μετὰ τιμίων καὶ ὑψηλῶν αἰσθημάτων.

Ὁ Βενιαμὶν Φραγκλῖνος ἐγεννήθη ἐν Βοστῶνι τῆς νέας Ἀγγλίας, κατὰ τὸ ἔτος 1706. Ὁ πατήρ του ἦτον κηροποιὸς, καὶ εἰς τὸ ἔργον τοῦτο εἰργάσθη κατὰ πρῶτον καὶ ὁ νέος Βενιαμίν. Τὸ ἀηδίασεν ὅμως ταχέως, καὶ ὑπηρέτησε παρά τινι τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, ὄντι τυπογράφῳ. Ὡς τυπογράφος ἐργάτης εἰργάσθη καὶ ἐν Φιλαδελφείᾳ καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ. Μετὰ ταῦτα κατώρθωσε νὰ συστήσῃ ὁ ἴδιος τυπογραφεῖον. Ἐκ τῆς εἰς τὰ πρόσω ἀναγνώσεως τῆς παρούσης βιογραφικῆς ἐκθέσεως, ἥτις ὀφείλεται εἰς τὸν ἐξησκημένον κάλαμον διασήμου πολιτικοῦ ἀνδρὸς, τοῦ γάλλου Ἐδουάρδου Λαβουλαὶ, θέλει μάθει ὁ ἀναγνώστης πῶς, ἐκ τοῦ ἐπαγγέλματος τούτου, τοῦ τοσαύτην σχέσιν καὶ συνάφειαν ἔχοντος πρὸς τὰ γράμματα καὶ τὴν παιδείαν, ὁ Φραγκλῖνος ἠδυνήθη νὰ τελειοποιήσῃ τὰς γνώσεις του, καὶ ἔθεσε τὰς πρώτας βάσεις τοῦ πολιτικοῦ καὶ ἐπιστημονικοῦ του βίου. Ἐκλεχθεὶς Μέλος τῆς Γενικῆς Συνελεύσεως τῆς Φιλαδελφείας, ἐστάλη παρ' αὐτῆς, ὡς πράκτωρ, εἰς Ἀγγλίαν, ὅπου ἡ παρ' αὐτοῦ γενομένη μεγάλη ἀνακάλυψις τῶν θεωριῶν τοῦ ἠλεκτρισμοῦ καὶ ἡ ἐφαρμογὴ αὐτῶν εἰς τὴν ἐφεύρεσιν τοῦ ἀλεξικεραυνικοῦ μηχανήματος προπαρεσκεύασαν εἰς αὐτὸν ἔξοχον ὑποδοχὴν παρὰ τοῖς ἐπισημοτέροις τῶν Ἄγγλων. Ἔμεινεν ἐν Ἀγγλίᾳ πέντε ἔτη, καὶ, ἐπιστρέψας εἰς Ἀμερικὴν, ἐδέχθη τὰς εὐχαριστίας τῶν συμπολιτῶν του δι' ἃς ἀπέδωκεν εἰς τὴν κοινωνίαν ὑπηρεσίας. Ὅτε, κατὰ τὸ 1764, ἐπανῆλθε πάλιν εἰς Ἀγγλίαν, ἠρωτήθη ἐν τῇ Βουλῇ τῶν Κοινοτήτων περὶ τῆς καταστάσεως τῆς ἀποικίας. Αἱ ἐν Ἀμερικῇ ταραχαὶ ἤρχιζαν· ὁ Φραγκλῖνος πάντα λίθον ἐκίνησεν ἵνα ἀποτρέψῃ τοὺς ὑπουργοὺς ἐκ τῶν κατὰ τῆς ἀποικίας προταθέντων αὐστηρῶν μέτρων. Κατὰ τὸ 1775, ὅτε ἐπέστρεψεν εἰς Ἀγγλίαν, τὸ πολιτικόν του στάδιον ἔγεινε σπουδαιότερον. Ἐκλεχθεὶς ἐν τῇ Νομοθετικῇ Συνελεύσει ἀντιπρόσωπος, ἔλαβε μέγιστον μέρος εἰς

τὴν σύνταξιν τοῦ Συντάγματος. Ἀμέσως μετὰ ταῦτα ἐστάλη εἰς τὴν Γαλλίαν ὡς πρέσβυς, ἐντολὴν ἔχων νὰ συνομολογήσῃ συμμαχίαν μετ' αὐτῆς. Γνωστὸς εἶναι ὁ ἐνθουσιασμὸς μεθ' οὗ ὑπεδέχθησαν εἰς τὴν Γαλλίαν τὸν νέον πρέσβυν, γνωστὴ ἡ ἐπιτυχία τῶν διαπραγματεύσεων αὐτοῦ, καθὼς καὶ ἡ κατὰ τὸ 1783 ὑπογραφεῖσα Συνθήκη. Ἀφοῦ ἠσφάλισε τὴν εὐδαιμονίαν τῆς πατρίδος του, δὲν ἔμενε πλέον εἰμὴ ν' ἀπολαύσῃ ἐν εἰρήνῃ τὴν ἰδίαν αὐτοῦ εὐδαιμονίαν, δεχόμενος, ὡς νέος Τιμολέων, τὰς συμπαθείας καὶ τὰς εὐλογίας τῶν ἐλευθέρων αὐτοῦ συμπολιτῶν. Ἀπέθανε τὴν 17 ἀπριλίου 1790, ἀφεὶς πένθος μέγα, οὐ μόνον εἰς τὴν πατρίδα του, ἀλλὰ καὶ εἰς πολλὰς ἄλλας χώρας, καὶ ἰδίως εἰς τὴν Γαλλίαν. Τίς ἀγνοεῖ τὴν μεγάλην συγκίνησιν, τὴν γενομένην ἐν τῇ Συντακτικῇ Συνελεύσει τῶν Γάλλων, ὅτε ἔφθασεν ἡ τοῦ θανάτου αὐτοῦ εἴδησις; Τίς ἀγνοεῖ τοὺς λόγους δι' ὧν ὁ Μιραμπὼ ἐπροοιμίασε τὴν περὶ πενθοφορίας πρότασιν αὐτοῦ; «Ὁ Φραγκλῖνος ἀπέθανεν... Ἐπανῆλθεν »εἰς τοὺς κόλπους τῆς Θεότητος ὁ ἄγγελος ὁ »ἐλευθερώσας τὴν Ἀμερικὴν καὶ διαχύσας φῶς »μέγα ἐπὶ τῆς Εὐρώπης! Ὁ σοφὸς τὸν ὁποῖον »δύω κόσμοι ἀντιποιοῦνται, ὁ ἀνὴρ τὸν ὁποῖον ἡ »ἱστορία τῶν ἐπιστημῶν καὶ ἡ ἱστορία τῶν πο»λιτειῶν σφετερίζονται ἐπίσης, κατεῖχεν ἀναμ»φιβόλως θέσιν ὑψηλὴν μεταξὺ τοῦ ἀνθρωπίνου »γένους. Ἱκανὸν καιρὸν αἱ κυβερνήσεις τοῦ κό»σμου ἀνήγγελλον πρὸς ἀλλήλας τὸν θάνατον »ἀνδρῶν, οἵτινες μόνον εἰς τοὺς ἐπιταφίους των »λόγους ἐφαίνοντο μεγάλοι· ἱκανὸν καιρὸν αἱ »αὐλικαὶ διατυπώσεις ἐπέταττον ὑποκριτικὰς »πενθοφορίας. Τὰ ἔθνη μόνον διὰ τοὺς εὐεργέ»τας των πρέπει νὰ πενθοφορῶσιν· οἱ δὲ ἀντι»πρόσωποι αὐτῶν μόνους τοὺς ἥρωας τῆς ἀνθρω»πότητος ὀφείλουν νὰ συνιστῶσιν εἰς αὐτὰ ὡς »ἀξίους τιμῆς, κτλ.»

Οὕτως ἀπὸ πρότερον μὲν ἐργάτου τυπογράφου, εἶτα δὲ ἀρχηγοῦ καὶ διευθυντοῦ μεγάλου τυπογραφείου, ἡ ἐκ τῆς ἀναλλοιώτου τοῦ χαρακτῆρός του χρηστότητος καὶ τῆς εὐεργετικῆς αὐτοῦ φιλοπατρίας νομίμως ἀποκτηθεῖσα δημοτικότης του ὑπέδειξαν αὐτὸν εἰς τὴν ἐκλογὴν τῆς Ἐθνικῆς Συνελεύσεως ὡς ἄξιον ν' ἀντιπροσωπεύσῃ τὴν ἀρτιγέννητον μεγάλην Ἀμερικανικὴν Συμπολιτείαν παρὰ τῷ βασιλεῖ τῆς Γαλλίας Λουδοβίκῳ τῷ ΙΣΤ'.

Διάσημος ἐν τῇ πολιτικῇ καὶ ἐν τῇ ἐπιστήμῃ, εὐεργέτης τῆς πατρίδος του καὶ τῆς ἀνθρωπότητος ὁλοκλήρου, ὁ μέγας οὗτος ἀνὴρ ἔγεινε δημοτικώτατος παντοῦ ὅπου τιμᾶται ἡ ἀρετή.

Καὶ δὲν ὑπῆρξε μόνον πολίτης ἄριστος καὶ ἔξοχος φυσιοδίφης ὁ Φραγκλῖνος· ἀλλὰ καὶ μέγας ἠθικολόγος καὶ μέγας ἐργάτης τῆς ἀρετῆς. Τὰ συγγράμματά του ἀναγινώσκονται εἰς ὅλα τὰ ἔθνη καὶ εἰς ὅλας τὰς γλώσσας, μετὰ τῆς αὐτῆς μεγάλης ὠφελείας, ὑπό τε νέων καὶ γερόντων.

Προσφέροντες εἰς τὸ κοινὸν τῶν Ἑλλήνων διὰ τῆς *Ἑστίας*, διάφορα, μικρὰ μὲν τὸν ὄγκον, μεγάλα δὲ τὴν ἀξίαν, συγγράμματα τοῦ ἐξόχου τούτου ἀνδρὸς, προτάσσομεν αὐτῶν τὸν ὑπὸ τοῦ διασήμου καὶ πολὺ παρ' ἡμῖν γνωστοῦ γάλλου συγγραφέως Λαβουλαὶ περὶ τῆς νεότητος τοῦ Φραγκλίνου, κατὰ τὴν 27 ἀπριλίου 1865, ἐν τῇ Φραγκλινείῳ τῶν Παρισίων Ἑταιρίᾳ ἐκφωνηθέντα λόγον.

Ὅσα περὶ τοῦ μεγάλου πολίτου Φραγκλίνου προσφέρομεν εἰς τοὺς ἀναγνώστας εἶναι ἀρκετά, νομίζομεν, εἰς τὸ νὰ καταστήσωσιν ἀγαπητὴν τὴν μνήμην αὐτοῦ. Εἴθε μετὰ τῆς ἀγάπης νὰ συνυπάρξῃ εἰς πολλοὺς καὶ ἡ μίμησις τῶν ἀξιαγάστων ἔργων ἀνδρὸς, τοῦ ὁποίου τὸ μακρὸν ἐπὶ τῆς γῆς στάδιον ἐδείχθη ἐκ τῶν ὡραιοτάτων καὶ ὠφελιμωτάτων εἰς τὴν ἀνθρωπότητα!

Ε. Α. Σιμος.

Λόγος περὶ τῆς νεότητος τοῦ Φραγκλίνου. [1]

Κυρίαι καὶ κύριοι,

Συγκροτοῦσα τὴν πρώτην αὐτῆς δημοσίαν συνεδρίασιν, ἡ Φραγκλίνειος Ἑταιρία ἐνόμισε καὶ πρέπον καὶ δίκαιον νὰ ἀποδώσῃ τὸν φόρον τοῦ σεβασμοῦ αὐτῆς πρὸς τὸν ἄνδρα ἐκ τοῦ ὁποίου ἔλαβε τὴν ἐπωνυμίαν, πρὸς τὸν Βενιαμὶν Φραγκλῖνον, πρῶτον ἐφευρέτην, πρῶτον θεμελιωτὴν τῶν διὰ συνδρομῶν σχηματιζομένων βιβλιοθηκῶν. Ἐτίμησεν ἐμὲ, ἐκλέξασά με ὡς ὄργανον τοῦ τοιούτου αὐτῆς σκοποῦ· ἐγὼ δὲ ἐδέχθην τὴν ἐντολὴν ἄνευ ψευδοῦς μετριοφροσύνης καὶ μετ' εὐχαριστήσεως.

Ἀπὸ εἴκοσιν ἐτῶν ἐνασχολοῦμαι περὶ τῆς Ἀμερικῆς καὶ περὶ τῆς ἱστορίας τῆς πρώτης αὐτῆς ἐπαναστάσεως· ἀπὸ εἰκοσαετίας ζῶ μετὰ τοῦ Φραγκλίνου καὶ τοῦ Βασσιγκτῶνος. Διακηρύττω ὅτι δὲν ἐγνώρισα ποτὲ πατριώτας ἄλλους ἀφιλοκερδεστέρους, εἰλικρινεστέρους φίλους τῆς ἐλευθερίας. Τοὺς ἀγαπῶ, καὶ, καθὼς ὅλοι οἱ ἀγαπῶντες, ἔχω ἀνάγκην νὰ λαλῶ περὶ τοῦ ἀγαπωμένου προσώπου, ἔστω καὶ ἂν γίνωμαι πρὸς τοὺς ἀκροατάς μου ὀχληρός.

Δὲν σκοπεύω ἐν τούτοις νὰ σᾶς διηγηθῶ ὅλον τοῦ Φραγκλίνου τὸν βίον. Τοῦτο πράττων, ἤθελα πολὺ μακρηγορήσει· ἄλλως τε, ὁ βίος οὗτος συνεγράφη ὑπ' ἀνδρὸς ὅστις, κάλλιον παντὸς ἄλλου, ἐγνώριζε καὶ τὰ ἐλαττώματα καὶ τὰ προτερήματα τοῦ Φραγκλίνου· ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου Φραγκλίνου. Ἐν τοῖς καλοῖς ἀπομνημονεύμασιν αὐτοῦ, ἅτινα ἔπρεπε νὰ ἦναι ἀνὰ χεῖρας ὅλων τῶν ἀνθρώπων, μᾶς διηγήθη τὴν ἱστορίαν τῆς νεότητός του, τοῦ ἰδιωτικοῦ του βίου μέχρι τοῦ πεντηκοστοῦ πρώτου τῆς ἡλικίας αὐτοῦ ἔτους· καὶ βραδύτερον, ἐν τινι

1. Προσεχῶς ἡ Ἑστία θὰ δημοσιεύσῃ διάφορα συγγραμμάτια τοῦ Φραγκλίνου. Σ. τ. Δ.

ἀλληλογραφία, ἦττον μὲν γνωστῇ ἐν Γαλλίᾳ, οὐχὶ δὲ καὶ ἧττον ἐπαγωγῷ τῶν εἰρημένων ἀπομνημονευμάτων, μᾶς περιέγραψε τὴν κατάστασιν τῆς ψυχῆς του, ἡμέραν παρ' ἡμέραν, ὥραν παρ' ὥραν. Ἐκεῖ δύνασθε νὰ ἐκτιμήσετε, ἐν ὅλῃ τῇ ἁπλότητι καὶ τῇ μεγαλειότητι αὐτοῦ, τὸν ἄνδρα τοῦτον, περὶ οὗ εὐλόγως ἐρρέθη ὅτι δὲν εἶπε ποτὲ λόγον τὸν ὁποῖον δὲν ἔπρεπε νὰ εἴπῃ, ἀλλ' ὅτι εἶπε πάντοτε τὸν ὁποῖον ἔπρεπε νὰ εἴπῃ λόγον· ὅτι ποτὲ δὲν ἔπραξεν ἔργον τὸ ὁποῖον δὲν ἔπρεπε νὰ πράξῃ, ἀλλ' ὅτι ἔπραξε πάντοτε τὸ ὁποῖον ἔπρεπε νὰ πράξῃ ἔργον. Ἐν ἑνὶ λόγῳ, ὁ Φραγκλῖνος ἦτον ἐξ ἐκείνων τῶν ἀνθρώπων, τῶν ἐρωτώντων ἑαυτοὺς διατὶ θὰ γίνεται ἡ ἀνθρωπίνη εὐφυΐα προνόμιον τῶν κακῶν· ὁ Φραγκλῖνος εἶχεν εὐφυΐαν, ἤθελε νὰ κάμῃ χρῆσιν αὐτῆς, καὶ ἔθετεν εἰς τὴν διάθεσιν τῶν χρηστῶν ἀνθρώπων τὸ δῶρον τοῦτο τοῦ οὐρανοῦ.

Θὰ σᾶς διηγηθῶ λοιπὸν μόνον ἓν μικρὸν μέρος τοῦ βίου τοῦ Φραγκλίνου· τῶν ἔργων ἅπερ ἐσύστησεν ἐν Φιλαδελφείᾳ, ὡς πολίτης ἁπλοῦς, πρὶν ἢ εἰσέλθῃ εἰς τὸν πολιτικὸν βίον, τῶν ἔργων ἅτινα δύνανται νὰ ἐννοήσωσιν ὅλοι, ἀρκεῖ νὰ ἔχωσι τὴν νοημοσύνην, καὶ μάλιστα τὴν ἐπιμονὴν τοῦ Φραγκλίνου. Ἦτον εἷς ἐκ τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων, περὶ ὧν ὀρθῶς ἠδυνήθη νὰ εἴπῃ ὁ κόσμος ὅτι, ἂν ἐτίθεντο ἐπὶ τραπέζης μαρμαρίνης, ἤθελαν πιάσει ῥίζαν. Ἦτον νοῦς εὐθύς, καὶ εἶχεν ὡς ὄργανον αὐτοῦ θέλησιν ἐνεργητικὴν καὶ μηδέποτε δειλιῶσαν.

Δὲν θέλω ὅμως καὶ νὰ περιορισθῶ, λαλῶν ὑμῖν μόνον περὶ τῶν ἔργων αὐτοῦ· θέλω νὰ σᾶς λαλήσω καὶ περὶ τοῦ ἀνδρὸς αὐτοῦ, τὸν ὁποῖον δὲν γνωρίζομεν, εἰμὴ ἐξ εἰκόνος παραδεκτῆς κατὰ συνθήκην, ἥτις δὲν εἶνε παντελοῦς ὁμοιότητος, καὶ μάλιστα δὲν γνωρίζομεν, εἰμὴ κατὰ τὰς γηραιὰς αὐτοῦ ἡμέρας. Θέλω νὰ σᾶς ζωγραφήσω τὸν Φραγκλῖνον ἐν τῇ νεότητι αὐτοῦ, ἐν τῷ ἰδιωτικῷ αὐτοῦ βίῳ, καὶ νὰ σᾶς δώσω νὰ νοήσετε πῶς κατώρθωσε νὰ γείνῃ τὸ εἴδωλον τῆς Ἀμερικῆς.

Ἀλλ' ἵνα τοῦτο γείνῃ, πρέπει νὰ ὀπισθοδρομήσωμεν ἐπὶ πολλὰ ἔτη, πρέπει νὰ μεταβῶμεν εἰς τὴν Ἀμερικήν, καὶ νὰ μεταβῶμεν περὶ τὸ ἔτος 1731. Ἂν ἤμεθα ἐν ταῖς Ὁμοσπόνδοις Πολιτείαις, τὸ πρᾶγμα δὲν θὰ ἦτον δύσκολον, διότι εἶναι χώρα τῶν πνευμάτων, καὶ θὰ παρεκαλοῦμεν ἓν τῶν πνευμάτων αὐτῶν νὰ μᾶς ἐπαναφέρῃ τὸν Φραγκλῖνον. Ἐνταῦθα ὅμως, ἐντὸς τοῦ περιβόλου τούτου, ὅπου οἱ ἄνθρωποι πιστεύουν μόνον ὅσα βλέπουν, ὅσα ζυγίζονται... ὅσα!.. πῶς νὰ κάμωμεν;..

Ἐν τούτοις, ἐπέρχεταί μοι μία ἰδέα. Ὑπάρχει τι ἐν ἡμῖν ὅπερ δὲν ζυγίζεται, καὶ ὑπερκρατεῖ καὶ χρόνου καὶ διαστήματος, καὶ τοῦτο εἶναι ὁ νοῦς. Παρὰ τῷ Σακεσπήρῳ εἶναι μιερόν τι δαιμόνιον λέγον ὅτι εἰς τεσσαράκοντα λεπτὰ δύναται νὰ περιζώσῃ τὴν γῆν· τὸ δαιμόνιον αὐτὸ δὲν τρέχει τόσον ταχέως ὅσον ὁ νοῦς. Διὰ τοῦ νοῦ λοιπὸν σᾶς προτείνω νὰ μεταβῶμεν εἰς τὴν Ἀμερικήν, καὶ νὰ γείνωμεν νεώτεροι κατὰ τριάκοντα καὶ ἑκατὸν ὅλα ἔτη. Δὲν εἶναι βέβαια μέγα πρᾶγμα.—Ἰδοὺ ἐφθάσαμεν! Ἐλπίζω ὅτι δὲν ἐκουράσθητε πολὺ, καὶ νομίζω ὅτι ὅλων ἡ νεότης ἀνεκαινίσθη ὡς ἡ τοῦ φοίνικος.

Συγχωρήσατέ μοι λοιπὸν νὰ σᾶς ξεναγήσω ἐν τῇ πόλει τῆς Φιλαδελφείας κατὰ τὸ 1731. Εἶναι ἡ μεγαλητέρα τότε πόλις τῆς Ἀμερικῆς, πόλις δέκα χιλιάδων κατοίκων.[1] Ὅ,τι βλέπετε ἔμπροσθεν τῆς πόλεως εἶναι τὸ λεγόμενον *Κοινοτικόν*, λειμὼν δημόσιος, ὅπου στέλλονται τὴν πρωΐαν αἱ ἀγελάδες πρὸς νομήν· ἡ δὲ πόλις εἶναι ὡς ἡ μεγάλη ἐκείνη ὁδὸς τὴν ὁποίαν βλέπετε περιφρασσομένην ὑπὸ κήπων καὶ ξηρῶν αἱμασιῶν. Ἐν μέσῳ μηλεῶν καὶ ῥοδακινεῶν καρποφόρων, ἴσως διακρίνετε μικρὰς οἰκίας πλινθοκτίστους μετὰ μακρῶν παραθύρων καὶ κλίμακος τριῶν βαθμίδων πρὸ τῆς εἰσόδου. Ἰδοὺ ἡ πόλις τῆς Φιλαδελφείας. Βεβαίως ὅμως γίνομαι προφήτης καὶ σᾶς προαναγγέλλω ὅτι κατὰ τὸ 1865 ἡ πόλις αὕτη θὰ ἔχῃ ἑξακοσίας χιλιάδας κατοίκων· ἀπόδειξις τρανὴ τῆς γονιμότητος τῆς ἐλευθερίας!

Ἂς ζητήσωμεν λοιπὸν ἐνταῦθα τὴν οἰκίαν τοῦ κυρίου Φραγκλίνου, κατοικοῦντος πλησίον τῆς ἀγορᾶς τῶν ἐδωδίμων. Θὰ μᾶς τὴν δείξωσιν εὐκόλως.—Ἰδοὺ μᾶς τὴν ἔδειξαν. Ἂς εἰσέλθωμεν· ἀνοικτὴ εἶναι ἡ θύρα. Εἴμεθα ἐντὸς τῶν μεγάλων τῆς πόλεως τυπογραφείων. Εἶναι δύω πιεστήρια, καὶ ὁ Φραγκλῖνος ἔχει πλησίον του καὶ μαθητήν. Βλέπετε τὸν Φραγκλῖνον ἐργαζόμενον, καὶ ἔχοντα ἔμπροσθεν αὐτοῦ καὶ τὸ πρόγευμά του. Λιτὸν εἶναι τὸ φαγητόν του.—Ὁ Φραγκλῖνος δὲν εἶναι ἑκατομμυριοῦχος.—Ἀγγεῖον πήλινον περιέχον γάλα, καὶ κοχλιάριον ἐκ κασσιτέρου. Ὄχι τώρα, ἀλλὰ ἀκολούθως, ὅταν θὰ γείνῃ πλούσιος, ὁ Φραγκλῖνος θὰ ἔχῃ κοχλιάριον ἀργυροῦν καὶ φλυζάνιον ἐκ φαρφουρίου. Ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὸ ἀκόμη πρέπει νὰ τὸν ἀναγκάσῃ ἡ σύζυγός του, διότι εἶναι ἔξοδον μάταιον καὶ κεφάλαιον μηδόλως παραγωγικόν.

Τὴν ὥραν ταύτην, ὁ Φραγκλῖνος ἐργάζεται στοιχειοθετῶν. Ἠμποροῦμεν νὰ κυττάξωμεν ἄνευ ἀδιακρισίας ὑπεράνω τῶν ὤμων του· εἶναι ἡ Ἐφημερὶς τῆς Πενσυλβανίας. Συνθέτει ἀγγελίαν.—Εἶναι γνωστὸν ὅτι ὁ Φραγκλῖνος εἶναι ὁ ἐφευρὼν ἢ τελειοποιήσας τὸ μέρος τοῦτο τῆς ἐφημεριδογραφίας.—Ἂς παρατηρήσωμεν τί ἀναγγέλλει· «Ἐλησμονήθη, πρὸ τριῶν ἢ τεσσάρων ἡμερῶν, ἐπὶ τῶν στασιδίων τῆς ἐκκλησίας σύνοψις ἐκ μαροκίνου ἐρυθροῦ, τὴν τομὴν ἐπίχρυσος, καὶ φέρουσα ἀρχικὰ στοιχεῖα Δ. Φ. (Δεδόρα Φραγκλίνου.) Ὁ εὑρὼν παρακαλεῖται ν' ἀνοίξῃ τὸ βιβλίον τοῦτο ἐν τῇ ὀγδόῃ ἐντολῇ, καὶ, ἀφοῦ τὴν ἀναγνώσῃ, νὰ βάλῃ τὸ βιβλίον εἰς τὴν θέσιν του. Ἄλλαι ἔρευναι δὲν θὰ γείνουν.»

[1] Ἡ Φιλαδέλφεια περιέχει σήμερον ἐπέκεινα τῶν 600,000. Ὑπῆρξε δὲ μητρόπολις τῶν Ὁμοσπόνδων Πολιτειῶν μέχρι τοῦ 1800.

Ἂς τὸν ἀφήσωμεν νὰ τελειώσῃ τὴν ἀγγελίαν του, καὶ ἂς ἰδοῦμεν ποῖον εἶναι τὸ πλησίον του χειρόγραφον. Εἶναι τὸ Ἡμερολόγιον τοῦ ἀνθρωπάκου Ῥικάρδου, διὰ τὸ ἔτος 1731. Τί περιέχει; Ἂς ἀναγνώσωμεν ὀλίγον·

«Τρεῖς εἶναι οἱ ἀξιόλογοι φίλοι· γραῖα σύζυγος, γέρων σκύλος καὶ τὰ μετρητά.

»Τρεῖς γυναῖκες ἠμποροῦν νὰ φυλάξουν μυστικόν· ἀρκεῖ ν' ἀπέθαναν αἱ δύω.»

Συγχωρεῖτε! Ἔσφαλα, ἀνέγνωσα κακῶς· λέγει *τρεῖς ἄνθρωποι*, καὶ ὄχι *τρεῖς γυναῖκες*. Ὁ Φραγκλῖνος ἐνόει ἄνδρας καὶ γυναῖκας ἀδιακρίτως.

Ἐξακολουθῶ.

«Παραπονεῖσαι ὅτι ἠπατήθης. Ποῖος εἶναι ὁ συχνότερα ἀπατήσας σε;—Ἀπόκρισις· «Σὺ ὁ ἴδιος.»

Βλέπετε ὅτι ὁ Φραγκλῖνος εἶναι ἄνθρωπος πολύτεχνος. Ἐφημεριδογράφος, ἡμερολογιογράφος, καὶ ἐν τοῖς Ἡμερολογίοις του, χρείας τυχούσης, ποιητής.—Ἡ ποίησίς του ἐν τούτοις, ὁμολογητέον, δὲν ὑψόνεται ὑπεράνω τοῦ Ἡμερολογίου. Ἔπειτα, καὶ τί ἀκόμη δὲν εἶναι! Χαράκτης, στοιχειοχύτης, στοιχειοθέτης, μελανωτής, μελανοποιός, πιεστής, ἐργοστασιάρχης, χαρτοπώλης, καὶ ἐν ἀνάγκῃ, ὡς φέρεται ἐν ταῖς ἀγγελίαις του, πωλῶν καφὲν καὶ ῥούμιον. Ἐν ἑνὶ λόγῳ, τίποτε δὲν τὸν πτοεῖ, τίποτε δὲν τὸν τρομάζει, διότι πιστεύει ὅτι ἡ ζωὴ ἔγεινε διὰ τὴν ἐργασίαν, καὶ ὅτι πᾶσα τιμία ἐργασία εἶναι ἀξία ἀμοιβῆς.

Καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, διὰ κόπων καὶ οἰκονομιῶν, ἔρθασε νὰ πλάσῃ δι' ἑαυτὸν ἔντιμον θέσιν.

Ἰδοὺ, ἴσως εἰπῆτε, ἄνθρωπος εὐχάριστος· ἀλλ' ἡμεῖς γνωρίζομεν πολλοὺς ἄλλους ὡσὰν αὐτὸν, ἔχοντας θέλησιν ἐνεργητικὴν καὶ ἐπιθυμοῦντας νὰ πλουτίσουν. Τοῦτο δὲν ἔχει τίποτε ἔκτακτον, καὶ ἰδίως τίποτε ἄξιον νὰ προταθῇ εἰς τὸν θαυμασμὸν τῶν ἀνθρώπων.

Ὄχι! ἡμεῖς δὲν εἴδαμεν ἀκόμη εἰμὴ τὸ ἥμισυ τοῦ Φραγκλίνου. Εἴδαμεν τὸν Φραγκλῖνον θέλοντα νὰ ὑψωθῇ, ἀλλὰ δὲν τὸν εἴδαμεν ἀκόμη θέλοντα νὰ ὑψώσῃ μετ' αὐτοῦ καὶ τοὺς ἄλλους. Καὶ ἐν τούτοις, ἡ τοιαύτη ἰδέα δὲν τὸν ἐγκατέλιπε ποτέ· δὲν ἠθέλησε ποτὲ νὰ διδαχθῇ χωρὶς νὰ διδάξῃ τοὺς ἄλλους· δὲν ἠθέλησε ποτὲ νὰ πλουτίσῃ χωρὶς νὰ πλουτίσῃ τοὺς ἄλλους· δὲν ἠθέλησε ποτὲ νὰ ἦναι ἐλεύθερος χωρὶς νὰ ἦναι καὶ οἱ ἄλλοι ἐλεύθεροι μετ' αὐτοῦ.

Κατὰ τὸ εἰκοστὸν τῆς ἡλικίας του ἔτος,—ὀπισθοδρομοῦμεν ὀλίγον· εἴμεθα εἰς τὸ 1726,—ὁ Φραγκλῖνος εἶναι ἐργάτης τυπογραφείου, μὴ ἔχων ὅλας τὰς ἡμέρας τί νὰ προγευματίσῃ, ἀλλ' ἔχων ἤδη τὴν θέλησιν νὰ διδαχθῇ, καὶ τότε συλλαμβάνει τὴν ἰδέαν νὰ συστήσῃ σύλλογον. Ζητῶν δὲ ὄνομα διὰ τὸν σύλλογον τοῦτον, τὸν ὠνόμασεν ἱσπανιστὶ Γιοῦνταν (συνάθροισιν.) Ἀλλ' οἱ Φιλαδελφεῖς, βλέποντες ἐκ ποίων προσώπων ἐσύγκειτο ἡ ἔντιμος ὁμήγυρις ἐκείνη, καὶ θέλοντες ὀλίγον νὰ τὴν χλευάσουν, τὴν ἐπωνόμασαν *Σύλλογον τῶν δερματίνων ζωσμάτων*, διότι, ὡσεπιτοπολὺ, ἐργάται φοροῦντες, κατὰ τὸ σύνηθες, ἐμπροσθέλλας μακρὰς ἐκ δέρματος, συνήρχοντο κατὰ πᾶσαν παρασκευὴν ἑσπέρας, συνομιλοῦντες καὶ συζητοῦντες ἐπὶ διαφόρων ἀντικειμένων. Τὰς συζητήσεις ταύτας γνωρίζομεν· ἠξεύρομεν περὶ τίνος ἐνησχολοῦντο οἱ διάφοροι ἐκεῖνοι τεχνῖται, τυπογράφοι, τέκτονες, λεπτουργοί, ὑποδηματοποιοί, κτλ.

Πρὸ παντὸς ἄλλου, ἂς δώσωμεν μίαν σπουδαίαν ἐξήγησιν. Εἴμεθα εἰς τὸ 1726. Ἂν τὰ πράγματα συνέβαιναν ἐν Γαλλίᾳ, θὰ ἦσαν λογομαχίαι μεταξὺ Ἰησουϊτῶν καὶ συνεδρίων· καὶ ἂν ἐφαίνετό τις τῶν διαμαρτυρομένων, θὰ ἐστέλλετο εἰς τὸ κάτεργον. Εἴμεθα ὅμως ἐν Φιλαδελφείᾳ, καὶ ὁ Φραγκλῖνος θέλει νὰ ἔρχεται ὁ κόσμος εἰς τὴν Γιοῦνταν μὲ τὴν χεῖρα ἐπὶ τοῦ στήθους, ὀμνύων ὅτι ποτὲ δὲν θὰ ζητηθῇ ποῖον εἶναι τὸ φρόνημα, οὔτε ποῖον τὸ θρήσκευμα οὐδενὸς ἐκ τῶν μελῶν τῆς Γιούντας... ὅτι οὐδεὶς ποτὲ θὰ ὑπαινιχθῇ τοιοῦτό τι ἐν τῇ συζητήσει, καὶ προσέτι, πρὸς ἀποφυγὴν πάσης ἐξ ἀπολύτου βεβαιώσεως δυσαρεσκείας, δὲν θὰ ἦναι ποτὲ συγχωρημένον νὰ λέγῃ τις *βεβαιόνω, εἶμαι βέβαιος*, ἀλλ' *ὑποθέτω, νομίζω, μοὶ φαίνεται*· ἐν ἑνὶ λόγῳ, εἰσήγαγε τὴν ἁβροφροσύνην, καὶ δι' αὐτῆς, οὐ μόνον τὴν κοσμιότητα, ἀλλὰ καὶ τὴν καλὴν συνεννόησιν καὶ τὴν φιλικὴν ἁρμονίαν μεταξὺ τῶν συνεταίρων.

Καθιέρωσε σειράν τινα ζητημάτων, εἰκοσιτέσσαρα τὸν ἀριθμὸν, καὶ τὰ ζητήματα αὐτὰ τὰ ἀνεγίνωσκον κατὰ πᾶσαν παρασκευὴν, ἡσύχως καὶ βραδέως, εἰς τρόπον, λέγει ὁ Φραγκλῖνος, ὥστε νὰ γεμίζεται καὶ νὰ κενόνεται ποτήριον κρασίου μεταξὺ ἑκάστου αὐτῶν.

Ἰδοὺ μερικὰ ἐκ τῶν ζητημάτων τούτων·

«Ἐμάθετε κατὰ τὰς τελευταίας ὀκτὼ ἡμέρας σπουδαῖόν τι ἐν τῇ ἱστορίᾳ, τῇ φιλολογίᾳ ἢ τῇ πολιτικῇ;

»Ἦλθεν εἰς τὴν πόλιν διάσημός τις ξένος, τὸν ὁποῖον νὰ θέλωμεν εὐχαρίστως ν' ἀκούσωμεν;

»Εἶναί τις ἐν τῇ πόλει τελευταῖον πλουτήσας, καὶ ἠμπορεῖτε νὰ μᾶς εἰπῆτε πῶς τοῦτο ἐγένετο;

»Εἶναί τις ἀπ' ἐναντίας πτωχεύσας, καὶ ἠμπορεῖτε νὰ μᾶς εἰπῆτε πῶς καὶ διατί; Μήπως

διὰ τῆς ἀκολασίας του ἢ τῆς κακῆς του διαγωγῆς;

»Εἶναι τίποτε νὰ πράξωμεν, ὅπερ νὰ ἦναι ὠφέλιμον εἴς τινα ἐξ ἡμῶν, εἰς τὴν πατρίδα ἢ εἰς τὴν ἀνθρωπότητα;»

Ἰδοὺ φιλοδοξία ἥτις ἠμπορεῖ νὰ φανῇ ὀλίγον ὑπερβολικὴ διὰ πτωχοὺς ἐργάτας, κατοίκους μικρᾶς πόλεως κειμένης ἐν μέσῳ τῆς ἐρήμου· ἀλλ' ἡ τοιαύτη φιλοδοξία εἶναι ἐπαινετή· μόνοι οἱ ἀγαπῶντες τὰ μεγάλα πράγματα πράττουν τὰ καλὰ πράγματα, καὶ καλὸν εἶναι νὰ τ' ἀγαπῶσιν ἀπενωρίς.

Ἰδοὺ τὸ πρῶτον ἔργον τοῦ Φραγκλίνου· ἡ σύστασις τοῦ συλλόγου τούτου τὸν ἔκαμεν εὐτυχῆ ἐπὶ πεντήκοντα καὶ πλείονα ἔτη. Ποτὲ δὲν ἠθέλησε νὰ κάμῃ αὐτὸν ἔργον προσωπικῆς φιλοδοξίας, καὶ δὲν ἠθέλησε ποτὲ νὰ ἦναι τὰ μέλη αὐτοῦ πλείονα τῶν δώδεκα. Συνεφωνήθη ὅμως ὅτι ἕκαστον τῶν μελῶν ἠδύνατο νὰ συστήσῃ ἄλλον πλησίον σύλλογον, καὶ οὕτως ἐσχηματίσθησαν ἐν τῇ πόλει τῆς Φιλαδελφείας καὶ ἀλλαχοῦ πολλαὶ μικραὶ ἑταιρίαι, τῶν ὁποίων τὰ μέλη συνήρχοντο εἰς ὁμιλίαν καὶ συζήτησιν. Ὑπῆρξε δὲ τοῦτο ἓν τῶν μεγάλων μέσων ὅσα μετεχειρίσθη ὁ Φραγκλῖνος ἵνα καταστήσῃ κοινὰς τὰς ἰδέας του.

Μία τῶν πρώτων του ἰδεῶν ὑπῆρξε, κατὰ τὸ ἔτος 1731, ἡλικίαν ἔχοντος εἰκοσιπέντε ἐτῶν, ἡ σύστασις βιβλιοθήκης. Ἦσαν τότε ἐν Ἀμερικῇ τὰ βιβλία πολὺ σπάνια, διότι ὅλα ἤρχοντο ἐξ Ἀγγλίας, ἐν Ἀμερικῇ δὲ ἐτυπόνοντο μόνον βιβλία προσευχῆς καὶ θεολογίας, ἢ ἀλφαβητάρια, ἡμερολόγια κτλ. Τὰ σπουδαῖα βιβλία ἔπρεπε νὰ προμηθεύωνται ἐκ τῆς Εὐρώπης· ἐπειδὴ δὲ ὡσεπιτοπολὺ ταῦτα ἦσαν μεγάλα, εἰς φύλλον ἢ εἰς τέταρτον, ἡ ἀξία αὐτῶν ἦτον καὶ αὐτὴ μεγάλη.

Πτωχὸς δὲ ὢν αὐτός, ὁ Φραγκλῖνος δὲν ἐδύνατο νὰ ἔχῃ βιβλιοθήκην ἰδίαν· ὅθεν ἐστοχάσθη νὰ σχηματίσῃ μίαν μετὰ τῶν φίλων του συνεταιρικῶς.

«Ἐσκέφθην, λέγει, ὅτι ἂν ἤθελα ἀναγγείλει ὡς προερχόμενον ἐξ ἐμοῦ τὸ σχέδιον τῆς συστάσεως βιβλιοθήκης, δὲν θὰ μὲ ἤκουαν· ὅθεν εἶπα ὅτι ἑταιρία τις φίλων συνέλαβε τὴν ἰδέαν ταύτην, καὶ τοῦτο μοὶ ἐπέτρεπε νὰ τὴν ἐπαινέσω καὶ νὰ κηρύξω ὅτι τὴν εὕρισκα λίαν κοινωφελῆ. Ἔκτοτε, μετεχειρίσθην τὸ αὐτὸ μέσον καὶ εἰς ἄλλας ἐπιχειρήσεις, καὶ πάντοτε μοὶ ἐπέτυχεν.»

Ἐπρότεινε λοιπὸν τὸν τοιοῦτον συνεταιρισμόν. Ἕκαστος τῶν συνεταίρων ἔπρεπε νὰ πληρώσῃ δύο λίρας ἅπαξ, ὡς ἀγορὰν τῶν πρώτων βιβλίων, καὶ δέκα σχελλίνια κατ' ἔτος πρὸς συντήρησιν τῆς βιβλιοθήκης.

Ἡ συνδρομὴ ἐπέτυχεν· ἀλλὰ δὲν ἦτο εὔκολον νὰ εὑρεθῶσι τὰ βιβλία, διότι ἔπρεπε νὰ ἔλθωσιν ἐξ Ἀγγλίας. Ἤραν ἐν τούτοις ἐκεῖ ἄνδρα τινὰ ζηλωτὴν καὶ πρόθυμον, ὅστις διέμεινε πάντοτε φίλος τοῦ Φραγκλίνου, τὸν Πέτρον Κόλλινσων, ἕνα τῶν ἀνταποκριτῶν ἐκ τῶν ὁποίων ἤθελα ἐπιθυμήσει ἕνα καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν Ἑταιρίαν, καὶ οὗτος, ἂν ἡ ἐν Φιλαδελφείᾳ Ἑταιρία ἐζήτει εἴκοσι τόμους, εὕρισκε τρόπον νὰ στείλῃ τριάκοντα διὰ τῶν αὐτῶν χρημάτων. Πολλάκις δ' ἐπρόσθετε καὶ ἐργαλεῖα, καὶ ἐκ τῶν πρώτων τούτων ἐργαλείων φυσικῆς, σταλέντων παρ' αὐτοῦ εἰς Ἀμερικήν, ἐδόθη ἀφορμὴ ν' ἀναπτυχθῇ παρὰ τῷ Φραγκλίνῳ τὸ παρατηρητικὸν ἐκεῖνο πρὸς τὰς φυσικὰς ἐπιστήμας πνεῦμα, εἰς τὸ ὁποῖον ὀφείλομεν τόσας ἀξιολόγους ἀνακαλύψεις.

Ἱδρυθείσης ἅπαξ τῆς βιβλιοθήκης, ὁ Φραγκλῖνος συνέταξε τὸν κατάλογον, καὶ, ἐπειδὴ δὲν ἦτον πλούσιος, βλέπομεν ἐκ τῶν πρακτικῶν τῆς Ἑταιρίας ὅτι, ἐπὶ δύω ἔτη, ἀπηλλάγη τῆς ὑποχρεώσεως τοῦ νὰ καταβάλλῃ τὰ δέκα κατ' ἔτος σχελλίνια, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ἐτύπωσε τὸν εἰρημένον κατάλογον, καὶ διάφορα ἄλλα τῆς Ἑταιρίας ἔντυπα.

Ἡ βιβλιοθήκη αὕτη, τῆς ὁποίας ἡ ἀνάπτυξις ὑπῆρξε κατ' ἀρχὰς βραδεῖα, ἔμεινε πάντοτε βιβλιοθήκη ἰδιωτική! Πεντήκοντα ἔτη μετὰ τὸν σχηματισμὸν αὐτῆς, δὲν εἶχεν ἀκόμη πλείονας τῶν 6,000 τόμων· μετὰ ἑβδομήκοντα πέντε ἔτη, 14,000. Σήμερον δὲ καλεῖται Βιβλιοθήκη τῆς Φιλαδελφείας, καὶ περιέχει 80,000 τόμους. Εἶναι ὅμως πάντοτε ἡ βιβλιοθήκη τοῦ Φραγκλίνου καὶ τῶν φίλων του· εἶναι αὐτὸς ὁ πρῶτος σπόρος ἀναπτυχθεὶς, καὶ βλέπετε πόσον εἴχομεν δίκαιον νὰ λάβωμεν ὡς ἐπώνυμον τῆς ἡμετέρας βιβλιοθήκης ἄνδρα γνωρίζοντα νὰ ῥίψῃ εἰς τὴν γῆν σπέρμα τοσαύτης γονιμότητος καὶ καρποφορίας.

Ἕπεται τὸ τέλος.

EDOUARD LABOULAYE.

ΕΡΖΕΓΟΒΙΝΗ

Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε σελ. 76.

Ὅτε οἱ Τοῦρκοι τῷ 1483 κατέκτησαν τὴν Ἑρζεγοβίνην, εὗρον τρεῖς θρησκείας ἐν αὐτῇ, τοὺς ὀρθοδόξους, τοὺς καθολικοὺς καὶ τοὺς βογομίλους.

Οἱ τελευταῖοι ἀκριβῶς εἰπεῖν ἦσαν ὑποδιαίρεσίς τις τῆς αἱρέσεως τῶν Μανιχαίων, καὶ ἀπέστησαν πρὸς τὸν Μωαμεθανισμὸν ἄνευ δυσκολίας, διότι ἡ πίστις αὐτῶν ὡμοίαζεν ἐν πολλοῖς πρὸς τὰς διδασκαλίας τοῦ Κορανίου. Πολλοὶ τῶν πλουσίων καθολικῶν, οἱ φρονοῦντες τὰ τοῦ κόσμου τούτου, ἐγένοντο ὡσαύτως μουσουλμάνοι, ἰδίως ἐκ τῶν ἀνωτέρων τάξεων· μέρος αὐτῶν ἔφυγε τὴν χώραν, μέρος δὲ, τὸ πτωχότατον καὶ στερούμενον μέσων, ἔμεινεν ἐπὶ τοῦ πατρικοῦ

ἐδάφους καὶ ἐτήρησε τὴν θρησκείαν τῶν πατέρων του.

Οὔτε τῶν ἀποστατησάντων οὔτε ἐν γένει τῶν κατοίκων τῆς χώρας ὁ ἀριθμὸς κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην δύναται νὰ βεβαιωθῇ. Οἱ ἱστορικοὶ ἀναφέρουσι μόνον ὅτι κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην πεντήκοντα ἕως ἑξήκοντα χιλιάδες βογομίλων ἀπεδήμησαν ἀπὸ τῆς Βοσνίας εἰς Ἑρζεγοβίνην.

Τὸ Almanach de Bosnie, συνταγὲν ὑπὸ τῆς ὀθωμανικῆς κυβερνήσεως διὰ τὸ ἔτος 1289, τὸ ὁποῖον ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ 1872-1873, ἐν τῷ περὶ Ἑρζεγοβίνης κεφαλαίῳ δίδει τοὺς ἑξῆς ἀριθμοὺς περὶ τῶν κατοίκων τῆς χώρας·

Μωαμεθανοὶ	39,472
Ὀρθόδοξοι	23,492
Καθολικοὶ	18,289
Νομάδες	676
	81,929 ἄρρενες.

Ἐὰν διπλασιάσωμεν τὸν ἀριθμὸν τοῦτον προσθέτοντες ἓν δέκατον περιπλέον διὰ τὸ γυναικεῖον φῦλον, καὶ ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν καὶ τὰς πολυαρίθμους ψευδεῖς δηλώσεις τὰς γενομένας πρὸς τοὺς ὑπαλλήλους τῆς ἀπογραφῆς, θὰ ἔχωμεν ἐν συνόλῳ 180,270 ψυχάς.

Τὴν σήμερον οἱ μωαμεθανοὶ, οἱ ὁποῖοι εἶναι οἱ ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων εὐγενῶν τῆς χώρας, εἶναι οἱ κύριοι τῶν γαιῶν, τὰς ὁποίας ἡ ἀποστασία τῶν πατέρων αὐτῶν διετήρησεν εἰς αὐτούς, ἀποτελοῦσι δὲ τὴν πρώτην τάξιν τῶν κατοίκων.

Ὁ ἀριθμὸς αὐτῶν, ὅστις εἶναι ἀνώτερος παντὸς ἄλλου θρησκευτικοῦ στοιχείου τῆς χώρας, αἱ πλούσιαι αὐτῶν κτήσεις καὶ ἡ θρησκευτικὴ συγγένεια πρὸς τὴν ὀθωμανικὴν κυβέρνησιν, καθιστῶσιν αὐτοὺς ἰσχυρὸν ἐπίκουρον τῆς Ὑψηλῆς Πύλης. Εἰς αὐτοὺς ὀφείλεται ὅτι ἡ κατάκτησις αὕτη διετηρήθη μέχρι τῆς σήμερον, καίπερ περιστοιχιζομένη ὑπὸ χριστιανικῶν χωρῶν. Οἱ μωαμεθανοὶ κατοικοῦσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τὰς πόλεις, ζῶντες ἀπὸ τῶν εἰσοδημάτων τῶν γαιῶν αὐτῶν, ἅτινα ἐνοικιάζουσιν εἰς τοὺς χριστιανούς.

Ἐξαιρέσει τῶν Ἰουδαίων, τῶν Ἀθιγγάνων καὶ ὀλίγων Ὀσμανλήδων ὑπαλλήλων, στρατιωτῶν καὶ ἐμπόρων, οἱ ὁποῖοι ζῶσιν εἰς τὰς πολυαριθμοτέρας πόλεις τῆς Βοσνίας, ἅπαντες οἱ κάτοικοι τῶν Ἰλλυρικῶν Ἄλπεων εἶναι σλαβικῆς φυλῆς, μηδ' αὐτῶν τῶν Βοσνιακῶν μουσουλμάνων ἐξαιρουμένων, οἵτινες, ὡς εἴπομεν εἰδικῶς περὶ τῶν ἐν Ἑρζεγοβίνῃ, εἶναι ἀπόγονοι τῶν εὐγενῶν οἵτινες κατὰ τὸ τέλος τῆς ΙΕ' καὶ ἰδίως κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ΙΣΤ' ἑκατονταετηρίδος ἀπεστάτησαν εἰς τὸν Μωαμεθανισμόν. Οἱ Ἑρζεγοβίνειοι φέρουσιν ἴσως τὸν σλαβικὸν τύπον ἀμιγέστερον πάντων τῶν ἄλλων. Ἀλλ' ἂν καὶ οἱ Βόσνιοι ἦναι τῆς αὐτῆς φυλῆς, εἶναι διηρημένοι ἐκ τῆς θρησκείας. Αἱ θρησκευτικαὶ διαφοραὶ καθιστῶσιν ἀδιαλλάκτους πρὸς ἀλλήλους ἐχθροὺς τοὺς κατοίκους. Οἱ μουσουλμάνοι ἐχθρεύονται τοὺς ὁμοφύλους των χριστιανοὺς, τῶν χριστιανῶν δὲ πάλιν καθολικοὶ καὶ ὀρθόδοξοι ἀποτροπιάζονται ἀλλήλους καὶ προδίδουσιν. Ἡ πολιτικὴ δὲ τέχνη τῶν τούρκων συνίσταται εἰς τὸ νὰ ὠφελῶνται ἐκ τῶν διαιρέσεων τούτων καὶ νὰ ὑποθάλπωσι ταύτας.

Τὸ ἔδαφος διαιρεῖται εἰς *σπαχιλίκια*, τουτέστι τιμάρια μωαμεθανικά, τὰ ὁποῖα μεταβιβάζονται ἀδιαιρέτως εἰς ὅλα τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας, ταῦτα δὲ ἐκλέγουσιν ὡς ἀρχηγὸν τὸν πρεσβύτερον ἢ τὸν ἀνδρειότερον, προκειμένου νὰ πορευθῶσιν εἰς μάχην. Οἱ χριστιανοὶ χωρικοὶ ὑποχρεοῦνται νὰ ἐργάζωνται διὰ τὴν μωαμεθανικὴν κοινότητα, εἴτε κατὰ μῆνα, εἴτε κατ' ἀποκοπήν. Πολλοὶ χριστιανοὶ, ὡς οἱ ἰουδαῖοι ἐν ἄλλαις χώραις, ἄφησαν τὴν γεωργίαν διὰ νὰ τραπῶσιν εἰς τὸ ἐμπόριον. Σχεδὸν ὅλον τὸ ἐμπόριον τῆς χώρας εὑρίσκεται εἰς τὰς χεῖρας τῶν ὀρθοδόξων τῆς Ἑρζεγοβίνης.

Οἱ καθολικοὶ τῆς Ἑρζεγοβίνης, ὧν ὁ ἀριθμὸς ἐδιπλασιάσθη βεβαίως ἀπὸ ἑκατὸν ἐτῶν, καὶ καθ' ἡμέραν λαμβάνει αὔξησιν, ἐξαπλοῦνται ἰδίως εἰς τοὺς καζὰς τῆς Μοστὰρ καὶ Λιουβούσκας καὶ, καθόλου εἰπεῖν, πρὸς τὰ τουρκοαυστριακὰ ὅρια. Τοὐναντίον τὰ πρὸς νότον καὶ ἀνατολὰς μέρη εἶναι ὑπὸ τὴν ἐπιῤῥοὴν τῆς Ὀρθοδοξίας.

Οἱ ὀρθόδοξοι ἔκαμον σπουδαίας προόδους ὑλικὰς, καὶ ἐπλούτησαν ἰδίως ἀπὸ τοῦ τελευταίου πολέμου τοῦ Μαυροβουνίου. Τὴν σήμερον ἔχουσι τὰ κεφάλαια τῆς χώρας καὶ προσπαθοῦσι νὰ ἀποκτήσωσι καὶ τὰς γαίας πρὸς καταστροφὴν τῶν μωαμεθανῶν. Οἱ πλεῖστοι αὐτῶν εἶναι ἰδίως εἰς τὸν καζὰς τῆς Τρεβίνης καὶ πρὸς τὸ Μαυροβούνιον ἐξηπλωμένοι.

Ἡ πολυαριθμοτέρα τάξις ἐν Ἑρζεγοβίνῃ εἶναι ἡ τῶν χωρικῶν. Ἐκ τῶν 180,000 ψυχῶν μόλις 17,000 κατοικοῦσιν εἰς τὰς πόλεις τῆς Μοστὰρ, τῆς Τρεβίνης, Φότσας, Στόλατζ κλπ., ἐνῷ 153,000 χωρικοὶ καλλιεργοῦσι 300,000 μέτρα τετραγωνικὰ γῆς καλλιεργησίμου καὶ 250,000 μέτρων τετραγωνικῶν λειβάδια. Σπανιώτατα καλλιεργοῦσιν οἱ μωαμεθανοὶ οἱ ἴδιοι τὰ κτήματά των· συνήθως τὰ ἐνοικιάζουσιν εἰς τοὺς χριστιανούς.

Οἱ κάτοικοι τῆς Ἑρζεγοβίνης δύνανται νὰ διαιρεθῶσιν εἰς τρεῖς ὁμάδας: 1) τοὺς μωαμεθανοὺς, 2) τοὺς λατίνους ἢ καθολικοὺς, καὶ 3) τοὺς σέρβους ἢ ὀρθοδόξους. Ὑπὸ πολιτικὴν ἔποψιν οἱ Τοῦρκοι δεσπόζουσι τῆς χώρας, ἀλλ' οἱ Σέρβοι εἶναι οἱ πολυαριθμότατοι.

Οἱ μωαμεθανοὶ κατοικοῦσι τὰς πόλεις, τὰς εὐφορωτάτας πεδιάδας, παρὰ τὰς ὁδοὺς καὶ κατὰ μῆκος τοῦ ῥοῦ τῶν ὑδάτων. Οἱ χριστιανοὶ τοὺ-

ναντίον κατοικοῦσι χωρία διεσπαρμένα μακρὰν ἀπ' ἀλλήλων εἰς ὄρη δασώδη.

Ἡ Ἐρζεγοβίνη ἔχει περίπου 36,000 ἄνδρας ἡλικίας 18 μέχρι 50 ἐτῶν. Ἐὰν ἀφαιρέσωμεν ἐκ τούτων τοὺς μωαμεθανοὺς, οἵτινες κατοικοῦσι τὰς πόλεις, τοὺς νομάδας καὶ τοὺς καθολικοὺς, οἵτινες ἀποτελοῦσι τὴν ἐργατικὴν τάξιν τῆς χώρας, μένουσιν 20,000 περίπου ἀνδρῶν ὀρθοδόξων οἵτινες ἐπανέστησαν· καὶ ἡ ἐπανάστασις τῆς Ἐρζεγοβίνης δύναται ὑπό τινα ἔποψιν νὰ θεωρηθῇ ὡς ἀνταγωνισμὸς τῆς Ὀρθοδοξίας πρὸς τὸν Μωαμεθανισμόν.

Οἱ Ἐρζεγοβίνειοι εἶναι ἐπιμήκεις, ἰσχυροὶ καὶ ἀνδρεῖοι. Τὸ μέγεθος τῶν ἀνδρῶν κατὰ κανόνα εἶναι ἐξ ποδῶν. Ἐξαίρεσιν ποιοῦσιν οἱ κάτοικοι τῶν βαλτωδῶν καὶ ἐπινόσων μερῶν. Συνειθισμένοι ἀπὸ τῆς νεαρᾶς αὐτῶν ἡλικίας εἰς τὰς ἐπιπονωτέρας τῶν ἐργασιῶν, εἰς τὸ νὰ ἀναβαίνωσι βράχους ἀποκρήμνους, ἀντέχουσι πρὸς τοὺς κόπους. Ἀλλὰ ἡ ἀπομόνωσις αὐτῶν, ἡ δίαιτα αὐτῶν ἐν μέσῳ τῶν δασῶν καὶ τῆς ἐρημίας, ἡ ἔλλειψις συγκοινωνίας ἔχουσιν ἐξαγριώσει τὰ ἤθη αὐτῶν, ἡ δὲ διάνοιά των εἶναι περιωρισμένη. Ἐπὶ ἀνοικτοῦ πεδίου δὲν ἀναλαμβάνουσι τὸν ἀγῶνα καὶ ἐὰν ὑπερβάλλωσι τοὺς ἐναντίους των σωματικῶς. Τὰ ὄρη τῆς γενεθλίου των χώρας εἶναι ἀπαραίτητα εἰς αὐτούς· ὄπισθεν ὅμως τῶν βράχων τούτων εἶναι ἐχθροὶ δόλιοι καὶ λίαν ἐπικίνδυνοι. Ὅλα τὰ μέσα τοῖς φαίνονται συγχωρητὰ διὰ νὰ πνίξωσι τὸ κατὰ τῶν Τούρκων μῖσός των.

ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΝΟΣ ΣΚΥΛΟΥ

ΜΟΥΣΤΑΦΑΣ

. . . . . .

Χθὲς διέβαινα τὴν γέφυραν τῶν Τεχνῶν. Ἔβρεχε, καὶ ὁ ποταμὸς κατεβίβαζε ῥεύματα κίτρινα καὶ βορβορώδη· καὶ ὅμως ἡ γέφυρα ἦτο πλήρης ἀπὸ ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι ἔβλεπαν εἰς τὸν ποταμόν. Εἷς γάτος ἐπνίγετο—θέαμα φρικτόν! μὲ ὀρθωμένον τὸν μύστακα, τοὺς ὀφθαλμοὺς γουρλωμένους, εἶχε προσηλωμένον ἐπάνω μας τὸ πλῆρες μίσους ἅμα καὶ ἱκετευτικὸν βλέμμα του. Ἀλλὰ κανεὶς δὲν ἐσάλευσε. Διέβη τότε ἀπὸ ἐκεῖ εἷς σκύλλος τῆς Νέας Γῆς, γαλήνιος καὶ ὑπερήφανος, μὲ τρίχα στιλπνὴν καὶ καλοὺς ὀφθαλμούς. Ἐκύτταξε καὶ αὐτὸς, ἔκαμεν ἓν πήδημα, καὶ ἥρπασε τὸν γάτον—τὸν ἀσπονδόν του ἐχθρόν!—τὸν ὁποῖον καὶ ἔφερεν ἔξω εἰς τὴν ἀπόκρημνον ὄχθην. Ἀκολούθως δὲ, χωρὶς νὰ προσέξῃ μήτε εἰς τὰς ὁμιλίας μήτε εἰς τὰ συγχαρητήρια, διέσχισε τὸ πλῆθος καὶ ἐγένετο ἄφαντος.

Ἡ πρᾶξις τοῦ σκύλλου τούτου τῆς Νέας Γῆς μ' ἐνθυμίζει μίαν ἱστορίαν.

Ἐγνώρισα εἰς τὸ Χᾶβρ ἕνα σκύλλον ὀνόματι Μουσταφᾶν. Ἦτο μικρὸς, χωλὸς, δειλὸς καὶ ἄχαρις. Ὁ δεξιός του ὀφθαλμὸς ἔλειπεν, ὁ δὲ ἀριστερὸς, ὅστις δὲν εἶχε βλαφθῆ, ἐνέπνεε συμπάθειαν ἀπερίγραπτον.

Εὑρέθη μίαν ἑσπέραν εἰς μίαν ἄκραν τοῦ δρόμου. Ὁ εὑρὼν αὐτὸν ἦτο μεθυσμένος, ἀλλ' ἔκαμνε καλὸν μεθύσι. Τὸν ἐπῆρεν εἰς τὰς χεῖράς του, ἔπλυνε τὴν πληγήν του καὶ ἔβαλεν ἐπ' αὐτῆς ἐπίδεσμον. Ὁ σκύλλος ἀφῆκε καὶ τὸν ἔκαμαν ὅ,τι ἤθελαν, χωρὶς νὰ τολμήσῃ ἐν τούτοις νὰ γλείψῃ τὴν χεῖρα ἥτις τὸν ἐθεράπευεν. Ἀφ' οὗ ἐτελείωσεν ὁ ἐπίδεσμος, ὁ ἄνθρωπος ἀπεκοιμήθη.

Τὴν ἐπιοῦσαν ἐξυπνήσας, ἐξεπλάγη ὀλίγον ἰδὼν τὸν σκύλλον, ἔχοντα τὴν κεφαλήν του ἐστραμμένην πρὸς αὐτὸν, καὶ ζητοῦντα τὸ βλέμμα του. Ἐνθυμήθη ἐν τούτοις τὰ διατρέξαντα, καὶ—ἐπειδὴ δὲν ἦτο πλέον μεθυσμένος—ἠθέλησε νὰ διώξῃ τὸ πτωχὸν ζῶον. Ἀλλ' αὐτὸ ἔδειξε τοιαύτην λύπην, ὥστε ὁ Ῥοβέρτος (τοῦτο τὸ ὄνομα εἶχεν ὁ νέος) τοῦ ἔκαμεν ἓν θώπευμα, καὶ δὲν τὸν ἐπρόσεξε πλέον.

Ὁ κύριος καὶ ὁ σκύλλος ἔζησαν τοιουτοτρόπως δύο ἔτη—ὁ ἄνθρωπος συγκατένευε νὰ ἀγαπᾶται. Ἔπειτα ἡ ἀγάπη τοῦ σκύλλου οὐδόλως ἦτο ὀχληρά. Ἔμενε ἀπομακρυσμένος, ἀτενίζων μὲν πρὸς τὸν κύριόν του, ἀλλ' οὐδόλως προκαλῶν τὰ θωπεύματά του.

Ἀφ' οὗ ἐπέρασαν τὰ δύο ἔτη, ὁ σκύλλος ἠσθένησε, καὶ ἀσθένειαν φρικώδη· —ὁ νέος δὲν ἠθέλησε νὰ λερώσῃ τὰς χεῖράς του, καὶ ἐπειδὴ τότε δὲν ὑπῆρχεν εἰς τὸ Χᾶβρ κυνοκομεῖον, ἀπεφάσισε νὰ πνίξῃ τὸν Μουσταφᾶν.

Ὁ Ῥοβέρτος ἐπρόσμεινε μίαν ἑσπέραν καθὼς ἐκείνην ὅπου εἶχεν εὕρει τὸν Μουσταφᾶν, καὶ ὑπῆγε μετ' αὐτοῦ ἕως εἰς τὴν προκυμαίαν. Ἡ θάλασσα ἦτο φουσκωμένη, ὁ οὐρανὸς ἀσέληνος, τὰ κύματα ὥρμων καταπράσινα κατὰ τῆς προκυμαίας, ὅπου συνετρίβοντο εἰς λευκοὺς ἀφρούς· ὁ φθινοπωρινὸς δὲ ἄνεμος τὰ ἐμάστιζε συρίζων. Ὁ Ῥοβέρτος ἔδεσε μίαν πέτραν εἰς τὸν λαιμὸν τοῦ σκύλλου, ὅστις ἔτρεμεν ἀπὸ τὸν πυρετὸν, τὸν ἥρπασε, καὶ τὸν ἔρριψεν εἰς τὴν θάλασσαν. Ὁ Μουσταφᾶς δὲν ἀφῆκε κραυγὴν παραπόνου· ἠκούσθη μόνον ὁ ὑπόκωφος κρότος σώματος καταπίπτοντος εἰς τὸ ὕδωρ. Ὁ νέος, ἐντραπεὶς ὀλίγον, ἔκλινε—*διὰ νὰ ἴδῃ* ὁ ἄνεμος ἐπῆρε τὸν σκοῦφόν του. Ἦτο σκοῦφος κεντημένος ἀπὸ φιλικὴν χεῖρα· τὸν ἐζήτησε μὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς, ἀλλὰ δὲν εἶδεν ἄλλο τι παρὰ τὸν λευκὸν ἀφρὸν τῶν κυμάτων. Ἐπανῆλθεν οἴκαδε καταλυπημένος—διὰ τὸν σκοῦφον!

Ἦτο πλαγιασμένος πρὸ μιᾶς ὥρας, ὅτε ἀκούει γρατσούνισμα εἰς τὴν θύραν. Ὑπῆγε καὶ ἤνοιξεν. Εἰς τὸ κατώφλιον τῆς θύρας ἐκάθητο ὁ Μουσταφᾶς ἀκουμβισμένος εἰς τὸν τοῖχον, καὶ κρατῶν τὸν σκοῦφον εἰς τοὺς ὀδόντας του. Ἦτο καθημαγμένος, τὸ νερὸν ἔτρεχεν ἀπὸ τὰ μαλλία του, τὰ ὁποῖα εἶχαν λάβει χρώματα παρόδοξα, καὶ ἀναμιγνυόμενον μὲ τὸ αἷμα, ἔπιπτε κατὰ γῆς· ἦτο θέαμα φοβερόν. Ὁ Ῥοβέρτος τὸν ἐνηγκαλίσθη ἔνδακρυς, καὶ ἐπῆρε τὸν σκοῦφον!

Ὁ Μουσταφᾶς ἔρριψε τελευταῖον βλέμμα ἐπὶ τοῦ κυρίου του, ἀφῆκε κραυγὴν—κραυγὴν χαρᾶς ὅτι τὸν ἐνηγκαλίσθησαν, ἢ λύπης ὅτι τὸν ἐλησμόνησαν τόσον ὀγρήγορα, τίς οἶδε;—καὶ ἐξέπνευσε!

. . . . . .

Ἐν τούτοις ἡμέραν τινὰ θλίψεως φιλόσοφός τις ἐσυκοφάντησε τοὺς σκύλλους, εἰπὼν ὅτι ἡ ἀξία των δὲν εἶνε ἀνωτέρα τῆς τῶν ἀνθρώπων!

ADOLPHE DESTROYES.

ΑΠΟΚΡΕΩ ΚΑΙ ΠΡΟΣΩΠΙΔΟΦΟΡΟΙ

Τόσον στενῶς συνδεδεμέναι εἶνε σήμερον αἱ ἀπόκρεω καὶ αἱ προσωπίδες, τόσον ἐσυνειθίσαμεν λέγοντες ἀπόκρεων νὰ ἐννοῶμεν προσωπιδοφόρους καὶ μετημφιεσμένους, ἢ κουδουνάτους, ὡς ἀποκαλοῦσιν αὐτοὺς ἐν Σμύρνῃ, ἢ εἴδωλα, ὡς προσφυέστατα τοὺς ἀπεκάλει ἡ τοπικὴ ἀθηναϊκὴ διάλεκτος πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως, ἢ μασκαράδες τέλος πάντων, ὡς τοὺς ὀνομάζει σήμερον κοινῶς ὁ λαὸς, ὥστε δύναταί τις νὰ ὑποθέσῃ, ὅτι ἡ ἱστορία τῶν προσωπίδων εἶνε ἱστορία τῆς ἀπόκρεω, καὶ τἀνάπαλιν. Δὲν ἔχει ὅμως οὕτω τὸ πρᾶγμα. Αἱ προσωπίδες καὶ αἱ μεταμφιέσεις εἶνε πολὺ τῆς ἀπόκρεω ἀρχαιότεραι, διὰ τὸν ἁπλοῦν λόγον ὅτι εἶνε ἀρχαιότεραι τοῦ χριστιανισμοῦ, ὅστις ἐγέννησε τὴν τεσσαρακοστὴν καὶ τὰς νηστείας καὶ τῆς ἀπόκρεω τὰς ἑορτάς. Ἂν δὲ ἡ χριστιανικὴ ἀπόκρεως διετήρησε τὴν εἰδωλολατρικὴν προσωπιδοφορίαν, συνέβη τοῦτο δι' ὃν λόγον κατωτέρω θέλομεν ἰδεῖ.

Τὸ ἔθιμον τῆς προσωπιδοφορίας καὶ τῶν μεταμφιέσεων, συνοδεῦον ἑορτὰς ὁμοίας περίπου πρὸς τὰς ἑορτὰς τῆς σημερινῆς ἀπόκρεω, ἀπαντᾶται παρ' ἀρχαιοτάτοις λαοῖς. Οἱ Ἑβραῖοι αὐτοὶ, ὁ τοσοῦτον αὐστηρὸς οὗτος λαὸς, εἰς ὃν ἀπηγόρευεν ὁ ἱερὸς νόμος τὴν μεταμφίεσιν, μετημφιέννυντο οὐχ ἧττον κατὰ τὴν ἑορτὴν τῶν *φρουρῶν* ἢ *φουρίμ*, πανηγυρίζοντες κατ' αὐτὴν, τῇ παραγγελίᾳ τοῦ ἐλευθερωτοῦ των Μαρδοχαίου, τὴν ἀπὸ τοῦ ζυγοῦ τοῦ Ἀμὰν ἀπαλλαγήν των. Καὶ παρὰ τοῖς Αἰγυπτίοις ἐπίσης ὑπέθεσάν τινες ὅτι ἀνεῦρον ἑορτὴν ὁμοίαν πρὸς τὴν σημερινὴν ἀπόκρεω, τελουμένην δι' ὀργίων καὶ μεταμφιέσεων, ὁ δὲ γάλλος Βαρὲστ ἐβάπτισεν αὐτὴν *χερούβ* καὶ τὴν περιέγραψε μετὰ πολλῆς θερμότητος φαντασίας. Δυστυχῶς ὅμως οὐδεμία μαρτυρία περὶ τοιαύτης ἑορτῆς, οὕτω μάλιστα καλουμένης, καὶ ἑορταζομένης ὅπως ὁ ἐπιφυλλιδογράφος τοῦ γαλλικοῦ *Αἰῶνος* περιέγραψεν, ἀπαντᾶται εἰς τοὺς ἀρχαίους συγγραφεῖς. Εἰς τὸν Πλούταρχον μόνον εὑρίσκομεν, ὅτι κατὰ τὴν ταφὴν τοῦ ἱεροῦ βοὸς Ἄπιδος οἱ αἰγύπτιοι ἱερεῖς ἐτέλουν εἴδός τι βακχικῆς ἑορτῆς, φέροντες νεβρίδας καὶ θύρσους, βοῶντες καὶ ὀρχούμενοι καὶ ὀργιάζοντες· ἡ τελετὴ ὅμως αὕτη ἦν πάντῃ ἔκτακτος, οὔτε ἐπανήρχετο καθ' ὡρισμένον χρόνον, ὡς τὰ ἑλληνικὰ Διονύσια καὶ τὰ ῥωμαϊκὰ Σατουρνάλια καὶ Λουπερκάλια, ἤτοι Κρόνια καὶ Λύκαια, εἰς ἃ κυρίως πρέπει νὰ ζητηθῇ ἡ ἀρχαιοτάτη τῆς σημερινῆς ἀπόκρεω συγγένεια.

Περίεργον δὲ εἶνε, ὅτι τὸ προσωπεῖον τῶν σημερινῶν κρονίων δὲν εἶνε ἄμεσον προϊὸν τῶν Διονυσίων καὶ τῶν κατ' αὐτὰς μεταμφιέσεων καὶ ὀργίων, ἀλλὰ γέννημα τοῦ παλαιοῦ θεάτρου, ὅπερ εἶνε τὸ ἄμεσον τῶν Διονυσίων προϊόν. Ὁπωσδήποτε μεταμφιέσεις καὶ προσωπεῖα καὶ θέατρον συμπίπτουσι κατὰ τὰς παλαιὰς αὐτὰς ἑορτάς· ὅταν δέ τις ἀναλογισθῇ ὅτι καὶ τὸ πρωτόγονον ἐκεῖνο θέατρον οὐδὲν ἄλλο ἦτο κατ' ἀρχὰς ἢ εὐφυής τις σατυρικὴ παράστασις συγχρόνων προσώπων καὶ πραγμάτων, ἤτοι σκόπιμός τις mascarade, πολλὴν θέλει ἀνεύρει τὴν ἀναλογίαν τῶν παλαιῶν Διονυσίων πρὸς τὴν σημερινὴν ἀπόκρεων.

Δὲν περιμένει βεβαίως ὁ ἀναγνώστης τῆς *Ἑστίας* λεπτομερῆ περιγραφὴν τῶν πρὸς τιμὴν τοῦ Βάκχου ἀγομένων ὑπὸ τῶν παλαιῶν ἑλλήνων ἑορτῶν, καθότι αἱ στῆλαι τοῦ περιοδικοῦ τούτου θὰ μετεβάλλοντο ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει εἰς ἀρχαιολογίαν· Θεὸς φυλάξῃ δὲ τὸν σημειοῦντα τὰς ὀλίγας ταύτας γραμμὰς νὰ μεταπέσῃ εἰς ἀρχαιολογίας διδάσκαλον. Τοσοῦτο μόνον ἀρκεῖ νὰ σημειωθῇ· ὅτι οἱ τὴν πανήγυριν ἐκείνην ἄγοντες, μετημφιεσμένοι οἱ μὲν ἄνδρες εἰς σατύρους, αἱ δὲ γυναῖκες εἰς βακχίδας καὶ νύμφας παντοειδεῖς, ἐστεμμένοι μὲ κισσὸν, κεχρωματισμένοι τὰ πρόσωπα διὰ πηλοῦ καὶ βαρφῶν καὶ αἰθάλης, φέροντες πέριξ τοῦ σώματός των δέρματα καὶ εἰς χεῖράς των θύρσους, περιεφέροντο εἰς τὰς ὁδοὺς μεθύοντες, αὐλοῦντες, κυμβαλίζοντες καὶ τυμπανίζοντες, ἀπαραλλάκτως περίπου ὅπως σήμερον οἱ τῶν κατωτέρων τάξεων μετημφιεσμένοι διατρέχουσι μέχρι βαθείας νυκτὸς τὴν πόλιν ἀπὸ τοῦ Ψυρρῆ εἰς τὴν Πλάκα καὶ ἀπὸ τῆς Νεαπόλεως εἰς τοὺς ἁγίους Ἀποστόλους, ἀφθόνους ἐπίσης τελοῦντες τὰς σπονδὰς εἰς τιμὴν τοῦ Διονύσου,—ἵνα ᾖ οὕτω πληρεστέρα ἡ συγγένεια τῶν παλαιῶν καὶ νεωτέρων Διονυσίων, καὶ τῶν ἑορτασίμων αὐτῶν θιάσων—μὲ μόνην ἴσως τὴν διαφοράν, ὅτι οἱ σημερινοὶ πανηγυρισταὶ ὀχοῦνται ἐνίοτε ἐφ' ἁμάξης καὶ συνοδεύονται πολλάκις ὑπὸ τοῦ μέλους τῆς ἀπαραιτήτου *φυσαρμόνικας*.

Ὅμοια περίπου ἐτέλουν οἱ ῥωμαῖοι κατὰ τὰς ἑορτὰς τῶν Κρονίων καὶ Λυκαίων, καθ' ἃς καὶ οἱ δοῦλοι αὐτοὶ μετημφιέννυντο εἰς κυρίους, οἱ δὲ πανηγυρισταὶ, ἀλείφοντες τὸ πρόσωπον δι' αἱ-

ματος καὶ γάλακτος, καὶ δερμάτινα περιεζωσμένοι λωρία, περιέτρεχον μεθύοντες τὰς ὁδοὺς, καὶ εἰς πᾶσαν παντὸς εἴδους διασκέδασιν παρεδίδοντο ἀνεξέλεγκτοι.

Τὰς ῥωμαϊκὰς ταύτας ἑορτὰς, τελουμένας κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ ἔτους, διετήρησεν ὁ χριστιανικὸς κόσμος κατὰ τὰς ἀποκρέως αὐτοῦ, αἵτινες τὸ πρῶτον ἤρχιζον ἀπὸ τῆς 25 Δεκεμβρίου, καὶ ἀποβαλὼν τὴν εἰδωλολατρείαν, διεφύλαξεν οὐχ ἧττον τὰ εὐάρεστα ἔθιμά της καὶ τὰς φαιδρὰς της πανηγύρεις.

Οὕτω δὲ ἐτέχθη ἡ ἀπόκρεω καὶ πᾶσα αὐτῆς ἡ πομπὴ, οἱ προσωπιδοφόροι της, οἱ ἀρλεκῖνοί της, οἱ *μακηδόνοι* της καὶ εἴ τι ἄλλο. Μάτην εὐθὺς ἐν ἀρχῇ πολλοὶ τῶν χριστιανῶν αὐτοκρατόρων τὴν κατεδίκασαν, μάτην κατὰ τὸν τέταρτον αἰῶνα ὁ ἐπίσκοπος Βαρκελώνης Ταυιανὸς προσεπάθησε διὰ συγγραφῶν νὰ ἀποτρέψῃ τοὺς χριστιανοὺς τῶν ἀνηθίκων καὶ διαβολικῶν αὐτῶν διασκεδάσεων. Μάτην κατόπιν ὁ Τερτυλλιανὸς καὶ ὁ Χρυσόστομος καὶ Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεὺς προέγραφον αὐτὰς καὶ τὰς κατεδίκαζον διὰ φράσεων φοβερῶν καὶ γλώσσης πυρίνης. Ἡ ἀπόκρεως καὶ τὰ προσωπεῖα καὶ αἱ μεταμφιέσεις, ἡ μέθη καὶ ἡ ἔκλυσις καὶ τὰ ὄργια τῶν νέων αὐτῶν κρονίων ἐπέζησαν καὶ ζῶσι μέχρι σήμερον, ὡς ζῇ καὶ θὰ ζήσῃ πάντοτε ἡ ἀνθρωπίνη μωρία καὶ ἡ ἔμφυτος τῆς διασκεδάσεως ἀνάγκη.

Ἀπὸ τοῦ ἑβδόμου δὲ ἰδίως μετὰ Χριστὸν αἰῶνος, ὅτε αἱ ἑορταὶ αὗται θρησκευτικὴν, οὕτως εἰπεῖν, περιβληθεῖσαι μορφὴν, διετυπώθησαν ὡς *ἑορταὶ τῶν τρελλῶν, τῶν νηπίων* καὶ *τοῦ ὄνου*, πολλὰς μετήλλαξαν φάσεις μέχρι τῶν νεωτάτων χρόνων, ὅτε περιοριζόμεναι ὁλονὲν καὶ ἀποβάλλουσαι τήν τε πρωτοτυπίαν αὐτῶν καὶ τὴν ἀρχικὴν φαιδρότητα καὶ χάριν, ἐξέπεσον τέλος εἰς τὰ μελανὰ δόμινα καὶ τὰ μετάξινα ἡμιπροσωπεῖα τῶν χορευτικῶν ἑσπερίδων.

Ἡ *ἑορτὴ τῶν τρελλῶν*, ἢ καὶ ἄλλως *ἑορτὴ τῶν νηπίων* καλουμένη, ἐτελεῖτο κατὰ τὰ Χριςούγενα ἐν αὐταῖς ταῖς ἐκκλησίαις, ἦν δὲ χυδαιοτάτη τις καὶ λίαν χονδροειδὴς καὶ ἀγροϊκος πανήγυρις. Ἡ *ἑορτὴ τοῦ ὄνου* ἦν τὸ αὐτὸ περίπου πρᾶγμα ὑπὸ ἄλλο ὄνομα, ὁμοίαν δὲ καθόλου εἶχον τὴν φύσιν ἡ *ἑορτὴ τῆς μωρᾶς μητρὸς* καὶ ἡ τοῦ *βασιλέως Ἠερὸ* ἐν Γαλλίᾳ, ἢ τὰ *παίγνια τῆς Ταράσκης* καὶ αἱ *ἑορταὶ τοῦ τρυγητοῦ*. Ἵνα δὲ, ἔστω καὶ ἀμυδρῶς μόνον, ἐννοήσωσιν οἱ ἡμέτεροι ἀναγνῶσται εἰς ποῖον ἐκλύσεως καὶ ἀκολασίας βαθμὸν περιῆλθον αἱ τοιαῦται πανηγύρεις κατὰ τὸν μεσαιῶνα, ἀρκεῖ τοῦτο μόνον νὰ σημειωθῇ, ὅτι ἡ θεολογικὴ σχολὴ ἐν Γαλλίᾳ ἀπηγόρευσεν αὐτὰς ῥητῶς κατὰ τὸν δέκατον πέμπτον αἰῶνα· οὕτω δὲ φυγαδευθέντα ἐκ Γαλλίας, κατέφυγον τότε τὰ χριστιανικὰ ταῦτα Κρόνια εἰς Ἰταλίαν, ὅπου τὰ ἀπαντῶμεν πλέον ὑπὸ τὸ σημερινόν των ὄνομα carnavale, ἤτοι ἀπόκρεω.

Ἐκεῖ παρίσταται τὸ πρῶτον ἡ ἀπόκρεως, ἀποτελοῦσα τὸν προθάλαμον οὕτως εἰπεῖν τῆς τεσσαρακοστῆς, ἐν ᾧ λέγουσιν οἱ χριστιανοὶ εἰς τὸ κρέας: χαῖρε! (carne-vale.) Ἐκεῖ ἀνεπτύχθη εἰς μεγαλοπρεπῆ καὶ φαιδρὰν ὅλην σειρὰν διασκεδάσεων ἡ ἑορτὴ αὕτη, καὶ ἐκεῖθεν διεδόθη κατόπιν ὑπὸ τὴν νέαν της αὐτὴν φάσιν καθ' ὅλην τὴν Εὐρώπην. Ἐκεῖθεν ἐπεχύθησαν, εἰς Γαλλίαν ἰδίως, τὸ πλῆθος ἅπαν τῶν παραδόξων ἐκείνων ἰταλικῶν προσωπείων καὶ τύπων, ὁ ἀρλεκῖνος καὶ ὁ Ἰταλὸς *καραγκιόζης* πολιχινέλης, καὶ τὰ πολυποίκιλα τῶν μεταμφιέσεων εἴδη. Τότε Ἐρρῖκος ὁ Γ' ἔτρεχε μετημφιεσμένος εἰς τὰς ὁδοὺς, δέρων τοὺς διαβάτας, Ἐρρῖκος ὁ Δ' εἰσήρχετο ἐν συνοδίᾳ προσωπιδοφόρων εἰς τοὺς οἴκους τῶν ἀστῶν, Λουδοβῖκος ὁ ΙΔ' ἡγεῖτο κατὰ τὴν ὁδὸν ἁγίου Ἀντωνίου τοῦ φαιδροῦ ὁμίλου τῶν θιασωτῶν τῆς ἀπόκρεω, καὶ Λουδοβῖκος ὁ ΙΕ' παρεῖχεν ἀφορμὴν γλωσσαλγίας εἰς τοὺς Παρισινοὺς διὰ τῶν σκανδάλων τῆς Κουρτίλλης. Μετ' ὀλίγον δὲ, δι' ἐπισήμου διατάγματος τοῦ ἀντιβασιλέως, κατεστάθησαν ἐν τῷ θεάτρῳ τοῦ Μελοδράματος κατὰ τὸ ἔτος 1715 οἱ χοροὶ τῶν μετημφιεσμένων, οἵτινες ἀποτελοῦσι μέχρι τῆς σήμερον μίαν τῶν μᾶλλον ἀξιοθεάτων διασκεδάσεων τοῦ παρισινοῦ κοινοῦ κατὰ τὴν ἀπόκρεων.

Ἐν Ἰταλίᾳ ὅμως ἰδίως, καὶ πρὸ πάντων ἐν Βενετίᾳ καὶ Ῥώμῃ, ἀνεπτύχθησαν ἐν πάσῃ αὐτῶν τῇ λαμπρότητι αἱ ἀπόκρεω, διατυπωθεῖσαι εἰς συστηματικὴν, πάνδημον καὶ ἐθνικὴν οὕτως εἰπεῖν ἑορτήν. Αὐτόθι δὲ, καὶ ἐν Ῥώμῃ μάλιστα, διατηροῦσι καὶ σήμερον ἔτι ἀκμήν τινα ἀναμιμνήσκουσαν τὴν παλαιὰν αὐτῶν περιφανῆ πομπὴν, ὅπως ἄλλοτε ἴσως, τῶν καιρῶν εὐδοκούντων, θέλω διηγηθῆ εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῆς *Ἑστίας*.

Κατὰ τὰ λοιπὰ τῆς Εὐρώπης μέρη αἱ ἀπόκρεω ὀλίγην ἔχουσιν ζωηρότητα καὶ οὐδέποτε σχεδὸν διεμορφώθησαν εἰς γενικὴν καὶ πάνδημον τοῦ λαοῦ διασκέδασιν, οὔτε ἐξέχυσαν εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ τὰς πλατείας τὴν φαιδρὰν τύρβην τῶν ἰταλῶν προσωπιδοφόρων. Ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Γερμανίᾳ εἰσὶ ψυχραὶ καὶ περιεσκεμμέναι, περιοριζόμεναι εἰς χορούς τινας μόνον ὀλίγων μετημφιεσμένων καὶ ἔτι ὀλιγωτέρων προσωπιδοφόρων. Ἐν Ἱσπανίᾳ παρέχουσιν ἀφορμὴν, ὅπως πᾶσαι σχεδὸν αἱ τοῦ λαοῦ ἑορταὶ, εἰς ταυρομαχίας· ἐν Ῥωσσίᾳ δὲ ἀραιοί τινες πού καί που καὶ ἀγροῖκοι μετημφιεσμένοι φαίνονται δημοσίᾳ.

Ἐν τῷ Βουένος-Ἄϋρες καὶ τῷ Μοντεβίδεο τῆς μεσημβρινῆς Ἀμερικῆς τελεῖται ἔτι ζωηρὰ καὶ μετὰ πολλῆς τῆς φαιδρότητος ἡ ἑορτὴ τῆς ἀπόκρεω· κυριωτάτη δὲ κατ' αὐτὴν διασκέδασις εἶνε νὰ βρέχωσι τοὺς διαβάτας, καὶ νὰ λιθοβολῶσιν ἀλλήλους οἱ ἑορτάζοντες δι' ὠῶν πεπληρωμένων ὕδατος. Ἀλλοίμονον εἰς τὸν δυσαρεστούμενον ἐκ τῆς χαλάζης ταύτης, καὶ πολὺ περισσότερον ἀλλοίμονον εἰς τὸν φέροντα καινουργῆ καὶ κομψὰ ἐνδύματα.

Παρ' ἡμῖν ἐν Ἑλλάδι ἔπαθε καὶ ἡ ἀπόκρεως ὅ,τι ἔπαθον πολλαὶ ἄλλαι ἑορταὶ καὶ πανηγύρεις, μετὰ τὴν εἰσβολὴν τοῦ πολιτισμοῦ τῆς δύσεως, καὶ τὴν ἐπὶ τὸ εὐρωπαϊκώτερον ὁλονὲν διαῤῥύθμισιν τῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων τοῦ λαοῦ. Πλὴν τῆς Ἑπτανήσου, καὶ τῆς Ζακύνθου ἰδίως, ὅπου μεταμφιέννυνται καὶ ἐξέρχονται εἰς τὰς ὁδοὺς... αἱ γυναῖκες μόνον, καὶ αὐταὶ αἱ εἰς τὰς ἀνωτέρας τάξεις ἀνήκουσαι, ἡ προσωπιδοφορία περιωρίσθη εἰς τὰς κατωτέρας κλάσεις τοῦ λαοῦ, τροποποιηθεῖσα ἱκανῶς, καὶ πολὺ τοῦ ἀρχικοῦ αὐτῆς χαρακτῆρος ἀποβαλοῦσα. Οἱ τοσοῦτον περίφημοι ἄλλοτε *μακηδόνοι* ἐξέλιπον, οἱ *διαβόλοι* μὲ τὰς μακρὰς κουδουνάτας οὐρὰς των ἠφανίσθησαν σχεδὸν παντελῶς, οἱ *τουρκαλάδες* δὲν φαίνονται πλέον, καὶ οἱ διὰ ξηρῶν σύκων συναγείροντες περὶ ἑαυτοὺς καὶ ἀγρεύοντες τὰ παιδία τῶν ὁδῶν σπανίως πού καί που ἀποφασίζουσι νὰ ὑποστῶσι τὴν δαπανηρὰν ταύτην διασκέδασιν. Ἡ *καμήλα* μόνη ζῇ ἔτι ἐν πλήρει αὐτῆς ἀκμῇ, χάρις εἰς τὴν πολυέλεον ἀνοχὴν τῆς ἀστυνομίας, καὶ περιάγει τακτικῶς εἰς τὰς ὁδοὺς τοὺς ῥυπαροὺς αὐτῆς πόδας, τὸ πολύθυρόν της *χράμιον*, τὴν σανιδωτὴν αὐτῆς ῥάχιν καὶ τὴν μεμιλτωμένην ἀρνακίδα τοῦ τραχήλου της, ἡγουμένου τοῦ ἀτρομήτου αὐτῆς ὁδηγοῦ, ὅστις, συνδυάζων τὸ τερπνὸν τῷ ὠφελίμῳ, μεταβάλλει ἐν τέλει τῆς παραστάσεως τὸ σεῖστρον αὐτοῦ εἰς δίσκον ἐλεημοσύνης. Ἐκερδήσαμεν ὅμως, ἀνθ' ὅσων ἀπωλέσαμεν, τὰ *ῥόπαλα* καὶ τὸ αἰωνίως συναχωμένον ζεῦγος τῆς μουσικῆς των, τοὺς δωδεκαέτεις των ἀθλητὰς καὶ τὰς ῥερυπωμένας των περισκελίδας· τὸν νεωτερισμὸν δὲ τοῦτον ὀφείλομεν ἀναντιῤῥήτως εἰς τὸν ἐν μακαρίᾳ τῇ λήξει σχοινοβατικὸν θίασον τοῦ Σουλιέ. Ἐπληρώσαμεν μὲν ἄλλοτε χιλιάδας τινὰς φράγκων εἰς τὴν διεύθυνσίν του,— τιμὴν τῆς τιμῆς της,— ἀλλὰ μᾶς ἔμειναν τοὐλάχιστον τὰ ῥόπαλα πρὸς παρηγορίαν μας.

Ἐκερδήσαμεν προσέτι,— ὀλίγου δεῖν νὰ τὸ λησμονήσω,—τοὺς «χοροὺς μετημφιεσμένων καὶ μὴ,» μετὰ τῶν εἰς κυρίας μεταμεμορφωμένων μυστακιῶν βρακοφόρων, μετὰ τοῦ ὀρθίου ἐν μέσῳ αὐτῶν χοροδιδασκάλου, τοῦ ἀληθῶς *ἀπὸ καθέδρας* διευθύνοντος τοὺς τετραχόρους, καὶ μεθ' ὅλης αὐτῶν τῆς παροινίου πομπῆς καὶ τῆς βακχικῆς παραλυσίας.

Καὶ εἰς ταῦτα μὲν περίπου ἀρκεῖται σήμερον ὁ λαὸς, ὁ ἐν ὀλίγῳ συνήθως ἀρκούμενος, καὶ ἐξ ὀλίγου διασκεδάζων. Αἱ ἀνώτεραι δὲ καὶ μᾶλλον πεπολιτισμέναι τῶν Ἀθηναίων τάξεις, αἱ ἐντρεπόμεναι, ὡς φαίνεται, νὰ μεταμφιεσθῶσιν ἐν πλήρει μεσημβρίᾳ, ἀποζημιοῦνται τὴν νύκτα διὰ τὴν ἐγκράτειαν τῆς ἡμέρας. Τίς κατὰ τὰς ἑσπέρας ταύτας δὲν ὑπῆρξε μάρτυς—καὶ μάρτυς πολλάκις—φιλικῆς τινος δῆθεν ἐπιδρομῆς ὁμάδος προσωπιδοφόρων, οἵτινες εἰσερχόμενοι ὡς δορυκτήτορες εἰς τοῦ φίλου — καὶ τοῦ μὴ φίλου — τὴν οἰκίαν, νομίζουσιν ἐν ἀπαραμίλλῳ ἀφελείᾳ, ὅτι μεγάλην παρέχουσιν ὑποχρέωσιν εἰς τοὺς ἐνοικοῦντας, φέροντες εἰς αὐτοὺς ἀνησυχίαν καὶ θόρυβον, καὶ ἀποτείνοντες αὐτοῖς συνήθως τοιαύτας φιλοφροσύνης φράσεις, ὁποίας δὲν ἤθελον τολμήσει νὰ προφέρωσι χωρὶς προσωπείου; Πράττουσι δὲ τοῦτο οἱ φαιδροὶ καὶ ἀγαθοὶ μετημφιεσμένοι χαριζόμενοι εἰς τοὺς φίλους των, εἰς οὓς παρέχουσι τὴν εὐχάριστον ἀφορμὴν νὰ μαντεύσωσι τοὺς γνωστοὺς προσωπιδοφόρους ὑπὸ τὸ ἄγνωστον προσωπεῖόν των. Γίνονται, δηλαδὴ, αἰνίγματα, καὶ σᾶς προσφέρονται εἰς λύσιν· καὶ ἵνα καταστήσωσι τὴν λύσιν ταύτην δυσχερῆ, ἀλλάσσουσι τὴν ὁμιλίαν των ὅσον δύνανται καὶ τὸ πνεῦμά των ὅσον δὲν δύνανται, καὶ προσπαθοῦσι νὰ εἴπωσιν εὐφυΐας, αἵτινες ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μεταπίπτουσιν εἰς πολὺ χυδαίαν αὐθάδειαν.

Εὐλογημένοι προσωπιδοφόροι! καθίσατε ἥσυχοι εἰς τὰς οἰκίας σας, καὶ κανεὶς δὲν ἔχει διάθεσιν νὰ σᾶς μαντεύσῃ.

Αἰγέλοι Βλαχοι.

ΚΑΡΦΙΤΣΑ ΚΑΙ ΒΕΛΟΝΗ

Μία Καρφίτσα καὶ μία Βελόνη ἦσαν γειτόνισσαι μέσα εἰς ἓν καλαθάκιον ἐργοχείρου· καὶ ἐπειδὴ καὶ αἱ δύο ἦσαν ἀργαὶ, ἤρχισαν νὰ φιλονεικῶσιν, ὡς φιλονεικοῦν πάντοτε ὅλοι οἱ ἀργοί.

— Ἤθελα νὰ ἠξεύρω, εἶπεν ἡ Καρφίτσα, διὰ τί πρᾶγμα εἶσαι καλὴ, καὶ πῶς ἔχεις τὴν ἀπαίτησιν νὰ φαίνεσαι καὶ σὺ εἰς τὸν κόσμον χωρὶς κεφαλήν;

— Κ' εἰς σὲ, παρακαλῶ, εἰς τί χρησιμεύει ἡ κεφαλὴ, ἀπεκρίθη μὲ πικρίαν ἡ βελόνη, ἀφ' οὗ δὲν ἔχεις ὀμμάτιον;

— Κ' εἰς τί χρησιμεύει ἓν ὀμμάτιον, ἐπανέλαβεν ἡ Καρφίτσα, ὅταν μάλιστα ἔχῃ πάντοτε κάτι τι μέσα;

— Ἐγὼ εἶμαι δραστηριωτέρα, καὶ κάμνω περισσοτέραν ἐργασίαν ἀπὸ σὲ, εἶπεν ἡ Βελόνη.

— Ναὶ, πλὴν δὲν θὰ ζήσῃς πολὺ, ἀπεκρίθη ἡ Καρφίτσα, διότι ἔχεις πάντοτε ῥάμμα εἰς τὸ πλευρόν σου.

— Εἶσαι κακορροίζικον καὶ λιγυσμένον ὄν! εἶπεν ἡ Βελόνη.

— Καὶ σὺ εἶσαι τόσον ὑπερήφανος, ὥστε δὲν ἠμπορεῖς νὰ λιγύσῃς χωρὶς νὰ συντρίψῃς τὴν ῥάχιν σου.

— Θὰ σοῦ πετάξω τὴν κεφαλὴν ἂν μὲ προσβάλῃς ἄλλην φοράν.

— Θὰ σοῦ πετάξω τὸ ὀμμάτιον ἂν μὲ ἐγγίσῃς· ἐνθυμήσου, ὅτι ἡ ζωή σου κρέμαται ἀπὸ μίαν μόνην κλωστὴν! εἶπεν ἡ Καρφίτσα.

Ἐνῷ δὲ ἐμαλλοκόπουν, μικρὸν κοράσιον εἰσελθὸν, ἐπῆρε τὴν Βελόνην καὶ ἤρχισε νὰ ῥάπτῃ· ἀλλ' ἐπειδὴ μετ' ὀλίγον ἐσύντριψε τὸν ὀφθαλμόν της, ἐπῆρε τὴν Καρφίτσαν, καὶ δέσαν τὴν κλωστὴν περὶ τὸν λαιμόν της, ἐπροσπάθησε νὰ ῥάψῃ. Πλὴν δὲν ἐπέρασε πολλὴ ὥρα, καὶ ἐξεκόλλησε τὴν κεφαλήν της· τότε ἔρριψε καὶ αὐτὴν εἰς τὰ σαρώματα πλησίον τῆς συντριμμένης Βελόνης.

— Ἀξιόλογα εἴμεθα ἐδῶ, εἶπεν ἡ Βελόνη.

— Τώρα δὲν ἔχομεν πλέον νὰ φιλονεικῶμεν διὰ τίποτε, ἀπεκρίθη ἡ Καρφίτσα· φαίνεται ὅτι μὲ τὴν δυστυχίαν μᾶς ἦλθε καὶ ἡ γνῶσις.

— Κρῖμα ὅτι δὲν μᾶς ἦλθε προτήτερα, ἐπανέλαβεν ἡ Βελόνη! Πόσον ὁμοιάζομεν τοὺς ἀνθρώπους οἱ ὁποῖοι φιλονεικοῦν διὰ τὰ εὐτυχήματά των ἑωσοῦ τὰ χάσουν, καὶ δὲν ἐνθυμοῦνται ὅτι εἶναι ἀδελφοὶ παρὰ ἀφοῦ πέσουν μαζῆ εἰς τὴν λάσπην, ὡς τὸ ἐπάθαμεν καὶ ἡμεῖς![1]

ΑΝΕΚΔΟΤΟΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΚΟΡΑΗ

Ἐκ Παρισίων, 14 Ἰουνίου 1820.

Πρὸς τὸν Κύριον Μαρόλην Ν. Τουμπάζην
Εἰς Μασσαλίαν

Τιμιώτατε Κύριε Τουμπάζη,

Τὸ γράμμα σου δείχνει, ὅτι ἂν δὲν ἔλαβες καλὴν ἀνατροφὴν, ὡς παραπονεῖσαι, ἀξίζεις περισσότερον ἀπὸ πολλοὺς καυχωμένους εἰς τὴν ἀνατροφήν των, ἐπειδὴ αἰσθάνθης τὴν δυστυχίαν τῆς πατρίδος σου, καὶ ζητεῖς ὡς φιλόστοργος αὐτῆς υἱὸς νὰ τὴν θεραπεύσῃς. Ἐδῶ κλεισμένην εὑρίσκεις τὴν ὁποίαν ἐπεθύμησες ἐπιστολὴν πρὸς τοὺς Δημογέροντας. Ἀλλ' ἡ ἐπιστολή μου δὲν θέλει κατορθώσειν τίποτε, ἐὰν ἐσὺ, φίλε, ἑνωμένος μὲ τὸν τιμιώτατον ἀδελφόν σου, καὶ ἄλλους τινὰς συμπολίτας, φλεγομένους μὲ τὸν αὐτὸν ζῆλον, δὲν παραστήσετε εἰς τὴν φαντασίαν σας, ὡς παρόντα, ὅλα τὰ μέλλοντα καλά. Κανεὶς δὲν ἤθελε κοπιάσειν νὰ φυτεύσῃ ἄμπελον, ἂν δὲν ἐνισχύετο ἀπὸ τὴν ἐλπίδα τοῦ τρύγους. Πλειότερα νὰ σὲ γράψω δὲν μὲ συγχωρεῖ τὸ γῆράς μου. Ἔπειτα, τί ἄλλο δύναμαι νὰ σὲ εἴπω πλειότερον, παρὰ παιδείαν, παιδείαν, καὶ πάλιν καὶ πολλάκις παιδείαν; Μόνη ἡ παιδεία ἔχει νὰ θεραπεύσῃ τὰς κοινὰς τοῦ ταλαιπώρου γένους ἡμῶν δυστυχίας· ἡ παιδεία μόνη ἔχει νὰ μᾶς ἐλευθερώσῃ ἀπὸ τὸν ἀνυπόφορον ζυγὸν τοῦ ἀχρειεστάτου Σκυθικοῦ ἔθνους. Μακάριοι ὅσοι βοηθοῦν τὴν παιδείαν καὶ μὲ τὸν λόγον καὶ μὲ τὸ ἔργον· αὐτοὺς μόνους γνωρίζω γνησίους ἀπογόνων τῶν Ἑλλήνων· ὅσοι ἀδιαφοροῦν εἰς αὐτὴν, ἢ καὶ τὴν πολεμοῦν, εἶναι Τούρκων, ὄχι Ἑλλήνων γεννήματα.

Ὡς γνήσιον υἱὸν καὶ φίλον τῆς Ἑλλάδος σ' εὔχομαι κατόρθωσιν τῶν καλῶν σου σκοπῶν!

Εἰς τὰς προσταγάς σου
Κοραης.

1. Πανδώρα.

ΕΞΗΓΗΣΙΣ ΤΩΝ ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΩΝ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ

10.—Διατί πολλοὶ καπνοδόχοι καπνίζουσιν;

Ὁ ἀὴρ, ὁ ἐντὸς τοῦ σωλῆνος τοῦ καπνοδόχου ὑπάρχων, θερμαινόμενος ἐξογκοῦται, διαστέλλεται, γίνεται ἐλαφρότερος καὶ ἐξέρχεται. Τὸν ἀντικαθιστᾷ δὲ ἀδιακόπως ὁ ἀὴρ τοῦ δωματίου ἐντὸς τοῦ ὁποίου εὑρίσκεται ἡ θερμάστρα. Ὅταν αἱ θύραι τοῦ δωματίου καὶ τὰ παράθυρα ἦναι κλειστὰ, ὁ δὲ σωλὴν τοῦ καπνοδόχου πολὺ ὑψηλὸς, ὁ ἐν τῷ δωματίῳ ἀὴρ δὲν προφθάνει ν' ἀντικαταστήσῃ τὸν ἀδιακόπως ἀραιούμενον καὶ ἀδιακόπως ἐκφεύγοντα ἀέρα. Ἐπὶ τέλους ὁ ἀὴρ ὁ ἐν τῷ δωματίῳ ἀραιοῦται ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ὁ ἐν τῷ καπνοδόχῳ ἀὴρ μετὰ τοῦ καπνοῦ καταπίπτει ἐντὸς τοῦ δωματίου, διότι ἐκεῖ εὑρίσκει μικροτέραν ἀντίστασιν. Ἀλλ' ἅμα ἀνοίξωμεν τὴν θύραν, ὁ ἐξωτερικὸς ἀὴρ, ἐλευθέρως εἰσερχόμενος, ὠθεῖ τὸν ἀέρα τοῦ δωματίου, τὸν ὁποῖον συμπαρασύρει μετὰ τοῦ καπνοῦ, καὶ τὸν βιάζει νὰ ἐξέλθῃ μετ' αὐτοῦ διὰ τοῦ καπνοδόχου.

11.—Διατί τὸ πῦρ μιᾶς θερμάστρας σβύνεται, ὅταν φράξωμεν ἑρμητικῶς τὴν μίαν καὶ τὴν ἄλλην ὀπὴν αὐτῆς;

Διότι πρὸς διατήρησιν τοῦ πυρὸς ἀπαιτεῖται ἡ ἀδιάκοπος παρουσία ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος, ὅστις διὰ τοῦ ὀξυγόνου του ἀναζωπυρεῖ τὰς καυσίμους ὕλας. Ἀλλὰ τὸ ἐμπεριεχόμενον ὀξυγόνον ἀδιακόπως καταναλίσκεται ἑνούμενον μὲ τὴν καιομένην ὕλην. Ὅθεν, ὅταν κλείσωμεν ἑρμητικῶς τοὺς καπνοδόχους καὶ τὰς ὀπὰς, τὸ πρὸς καῦσιν συντελοῦν συστατικὸν τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος, τὸ ὀξυγόνον, ἐπὶ τέλους καταναλίσκεται, τὸ δὲ πῦρ σβέννυται. Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ ἡ λυχνία σβέννυται ὅταν σκεπάσωμεν τὴν φλόγα της διὰ καλύμματος.

ΕΘΝΟΛΟΓΙΚΑ ΠΕΡΙΕΡΓΑ

Τὴν μουσικὴν, εἶπε γάλλος τὶς, εὑρίσκουσιν οἱ ἰταλοὶ, μελετῶσιν οἱ γερμανοὶ, δημοσιεύουσιν οἱ γάλλοι, καὶ πληρώνουσιν οἱ ἄγγλοι.

***

Ὑποθέσατε ὅτι ἀδιάκριτός τις μυῖα πίπτει ἐντὸς ποτηρίου ζύθου. Ὁ μέλλων νὰ πίῃ αὐτὸ τί θὰ κάμῃ;

Ἂν ἦνε ἄγγλος, θὰ πετάξῃ καὶ τὸ ποτήριον καὶ τὸν ζῦθον καὶ τὴν μυῖαν.

Ἂν ἦνε γάλλος, θὰ ζητήσῃ ἄλλο ποτήριον.

Ἂν ἦνε γερμανὸς, θὰ χύσῃ ἓν μέρος τοῦ ζύθου, ὅσον ἀπαιτεῖται διὰ νὰ λείψῃ τὸ ἀδιάκριτον ἔντομον, καὶ θὰ πίῃ τὸ ὑπόλοιπον.

Ἂν ἦνε ἰταλὸς, θὰ συλλάβῃ διὰ τῶν δακτύλων του τὴν μυῖαν, θὰ τὴν ὑβρίσῃ, καὶ ῥίπτων αὐτὴν θὰ πίῃ τὸν ζῦθόν του.

Ἂν ἦνε ῥῶσσος, θὰ πίῃ τὸ περιεχόμενον ἀταράχως, φροντίζων τὸ πολὺ πολὺ νὰ ἀποφύγῃ τὸ ἔντομον.

Ἂν ἦνε ἕλλην, θὰ φωνάξῃ τὸν ὑπηρέτην τοῦ καφενείου καὶ θὰ τὸν ὑβρίσῃ.

***

Ἐντὸς τοῦ θεάτρου, καὶ διαρκούσης τῆς παραστάσεως, οἱ μὲν ἰταλοὶ ὁμιλοῦσιν, οἱ δὲ γάλλοι βλέπουσιν, οἱ δὲ γερμανοὶ ἀκούουσιν· οἱ ἕλληνες τὰ κάμνουσιν ὅλα, καὶ ἔχουσι καιρὸν καὶ νὰ χειροκροτῶσι.

***

Ὅταν δὲν ἔχῃ ἄλλο βιοποριστικὸν στάδιον, ὁ ἄγγλος μεταβάλλει τὸ σῶμά του εἰς στήλην ἀγγελιῶν, ὁ γάλλος γίνεται θεατρώνης, ὁ γερμανὸς μεταναστεύει εἰς τὴν Ἀμερικὴν, ὁ ἰταλὸς ἐπαιτεῖ, ὁ ἕλλην . . . ἐκδίδει πολιτικὴν ἐφημερίδα.

Δ.

Τοὺς ἑπομένους ὡραίους στίχους ἐκοινοποίησεν ἡμῖν εἷς τῶν συνδρομητῶν τῆς Ἑστίας· εἶνε δὲ στροφαί τινες ἐκ τοῦ γ' ἄσματος τοῦ ἀνεκδότου ποιήματος «Ὁ πλάνης» τοῦ κ. Δ. Βερναρδάκη, γραφεῖσαι πρὸ πολλῶν ἐτῶν παρὰ τοῦ ἰδίου ἐπί τινος λευκώματος.

Σ. τ. Δ.

. . . . . .

«Καὶ ἔμεινας οὕτως, Ἑλλὰς, πεπτωκυῖα,
Τοῦ κόσμου τὸ ὄνειδος. Ἡ ἀλουργὶς
Ἐσχίσθη τῆς δόξης σου ἡ μεγαλεία,
Τῆς πάλ' εὐγενείας ἐσβέσθ' ἡ σφραγὶς
Ἀπὸ τῆς μορφῆς σου ἡ οὕτω ἐαθεῖα,
Χαμαὶ δ' ἐκυλίσθ' εἰς τὴν κόνιν τῆς γῆς
Τὸ στέμμα τοῦ κάλλους, ἡ εὔνους δι' οὗ
Χεὶρ σ' ἔστεψ' ἐρῶντος ἀγνώστου θεοῦ.

Ὦ! Τίς πεπτωκυῖάν σ' ἐκ γῆς θ' ἀναστήσῃ;
Θὰ πλύνῃ τὸν ῥύπον σου τίς τὸν πολύν;
Τίς δόξης χλαμύδα καινὴν θὰ σ' ἐνδύσῃ;
Κ' ἐπὶ τὴν πενθίμην σου τίς κεφαλὴν
Τοῦ κάλλους τὸ ἔκπτωτον στέμμα θὰ στήσῃ;
Τὸ στῆθός σου κρύπτει ἀκόμη θηλὴν,
Νὰ θρέψ' ἱκανὴν γενεὰς γενεῶν,
Ἢ μήπως ἐστείρευσε τὸ γηραιόν;

Εἰς ταύτην σου τίς τὴν ὠχρότητα πταίει,
Τὸ γῆράς σου ἢ ἡ πικρά σου ζωή;
Ἰχὼρ ἔτι θεῖος τὰς φλέβας σου καίει,
Ἢ φαύλου ὀῤῥοῦ τὰς μολύνει ῥοή;
Παλμοὶ τὴν καρδίαν σου σείουν γενναῖοι,
Ἢ μὴ δισχιλίων χειμώνων πνοὴ
Σ' ἐνέκρωσεν, ἔρμαιον τύχης πεζῆς,
Ἀδόξου; Ἀπέθανες, μῆτερ, ἡ ζῆς;

Ἂν ζῇς, ποῦ τὰ τέκνα σου, ποῦ οἱ υἱοί σου;
Τὰ στήθη των πῶς οὐδ' εἰς ἕνα κινεῖ
Παλμὸν ἡ ταπείνωσις τῆς κεφαλῆς σου;
Πῶς ἄλγος ἡ ὄψις σου ἡ ἀλγεινὴ,
Πῶς πένθιμον δάκρ' ἡ πενθίμη μορφή σου,
Ἂν ζῇς, μῆτερ, πῶς τῆς μητρὸς ἡ φωνὴ
Οὐδ' ἓν κἂν παρήγορον ῥῆμα στοργῆς
Ἐγείρει, ἢ μίαν κἂν χεῖρ' ἀρωγῆς;

Ἂν ζῇς! Ποία πλάνη! Ἂν ζῇς! Ἐρεπίων
Ἐν μέσῳ καὶ τάφων ἂν ζῇς ἐρωτῶ.
Ζωῆς σου, Ἑλλὰς, ἀνιχνεύω σημεῖον,
Τὸν τάφον ἐν ᾧ τῶν Ἑλλήνων πατῶ,
Κ' ἐντὸς νεκροπόλεως, φεῦ! δισχιλίων
Ἐτῶν, τῶν νεκρῶν τὴν μητέρα ζητῶ,
Καὶ δάκρυα χέω καὶ κλαίω πικρῶς
Νεκρὰν, καὶ αὐτὸς ἦς ὁ τάφος νεκρός!»

ΑΛΗΘΕΙΑΙ

*** Αἱ γυναῖκες εἰς κανὲν εἶδος δὲν ἐδημιούργησαν ἀριστούργημά τι. Οὔτε τὴν Ἰλιάδα ἐδημιούργησαν, οὔτε τὴν Αἰνειάδα, οὔτε τὴν Ἠλευθερωμένην Ἱερουσαλὴμ, οὔτε τὸ Πάνθεον, οὔτε τὸν Ἅγιον Πέτρον. Δὲν ἐπενόησαν οὔτε τὴν ἄλγεβραν, οὔτε τὰ τηλεσκόπια, οὔτε τὰ ἀχρώματα δίοπτρα, οὔτε τὴν πυροσβεστικὴν ἀντλίαν, οὔτε τὸ πλέξιμον τῶν περικνημίδων, κτλ. Κατορθώνουσιν ὅμως κάτι πολὺ μεγαλίτερον παρὰ πάντα ταῦτα: Ἐπὶ τῶν γονάτων των διαπλάττεται ὅ,τι ὑπέροχον ἐν τῷ κόσμῳ: Ὁ *τίμιος ἀνὴρ*, καὶ ἡ *τιμία γυνή*. (J. de Maistre.)

*** Ἔσο δίκαιος· ἵνα δὲ ᾖς τοιοῦτος, μὴ σπεύδῃς εἰς τὰς κρίσεις σου περὶ τῆς ἀξίας τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν ἔργων αὐτῶν. Ἀπόφευγε πρὸ πάντων τὰς ἀλαζονικὰς καὶ ἀποτόμους ἀποφάνσεις. Ἐστὶ σημεῖον ἐπιπολαιότητος τοῦ νοὸς, ὅταν τις ἐν πάσῃ περιπτώσει καὶ περὶ πάντων ἀφειδῶς ἀποφαίνηται· τὸ δὲ ἄνευ ἐμβριθοῦς προεξετάσεως καὶ ἀλόγως ἐπαινεῖν ἢ διαψεύδειν τὰ γινόμενα, ἀποδεικνύει καρδίαν διεφθαρμένην, ποταπὰ καὶ ὑποκεκρυμμένα πάθη. (Zschokke.)

*** Ὁ ἐνθουσιασμὸς ὁμοιάζει πρὸς τὰ ὀστρεῖδια, ἅτινα μόνον νωπὰ ἔχουσιν ἀξίαν. (Göthe.)

*** Δύο μόνον εἴδη κυβερνήσεως γινώσκω: τὰς καλὰς καὶ τὰς κακάς· τὰς κακὰς, τὰς ὁποίας εὑρίσκει τις πανταχοῦ, καὶ τὰς καλὰς, τὰς ὁποίας οὐδαμοῦ εὑρίσκει. (Helvetius.)

*** Μερικοὶ φαντάζονται ὅτι ἐγνώρισαν τὸν κόσμον, διότι ἐπὶ ἕνα χειμῶνα ἐφοίτησαν εἰς πολλὰς αἰθούσας λαμπρὰ φωτισμένας καὶ ἐλέρωσαν ἀρκετοὺς ἄσπρους λαιμοδέτας. (Arnould Fremy.)

*** Ἐὰν αἱ κατώτεραι τάξεις ἔθνους τινὸς εἶνε κακαὶ, πταίουσι συνηθέστατα διὰ τοῦτο αἱ ἀνώτεραι τάξεις.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Στατιστικὴ τοῦ παραγομένου καὶ καταναλισκομένου χάρτου ἐπὶ τῆς γῆς.

Κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Ῥάδαλ ὑπάρχουσιν ἐπὶ τῆς γῆς 3,960 χαρτοποιεῖα, ἐν οἷς ἐργάζονται 60,000 ἀνδρῶν καὶ 180,000 γυναικῶν,

μὴ συμπεριλαμβανομένων τῶν ῥακοσυλλεκτῶν ἀμφοτέρων τῶν φύλων.

Ἡ κατ' ἔτος παραγωγὴ ἀνέργεται εἰς 1,800 ἑκατομμύρια χιλιογράμμων, ἐξ ὧν καταναλίσκονται ἐν μὲν τοῖς τυπογραφείοις 900 ἑκατομμύρια, εἰς ἰδιωτικὴν ἀλληλογραφίαν 100 ἑκατομμύρια, ἐν τῷ ἐμπορίῳ 240 ἑκατομμύρια, ἐν τῇ δημοσίᾳ ἐκπαιδεύσει 200 ἑκατομμύρια, κλπ.

Ἐν τῇ Ἀμερικῇ ὑπάρχουσιν 800 χαρτοποιεῖα, περιλαμβάνοντα 3,000 μηχανῶν καὶ παράγοντα 200,000 τόνους χάρτου.

Ἐν τῇ Ἀγγλίᾳ 830 χαρτοποιεῖα, περιλαμβάνοντα 1,300 μηχανάς, παράγοντα δὲ 187 ἑκατομμύρια χιλιογράμμων.

Ἡ Γαλλία ἔχει 250 ἕως 280 χαρτοποιεῖα, περιλαμβάνοντα 350 μηχανὰς καὶ παράγοντα 75,000 τόνους.

—

Πόλεμος κατὰ τῶν ἀκρίδων.

Οἱ φοβεροὶ οὗτοι ἐχθροὶ τῆς γεωργίας εἶχον ἐσχάτως κατακαλύψει ἔκτασιν 46 περίπου τετραγωνικῶν βερστίων ἐν τῇ κοιλάδι τοῦ ποταμοῦ Κυζύλσου (Τουρκεστάν.) Οἱ κάτοικοι ἠναγκάσθησαν νὰ μεταχειρισθῶσι κατὰ τῶν ἀκρίδων... ἱππικόν. Ἐπὶ ἕνδεκα ἡμέρας 2,800 ἱππεῖς διέτρεχον καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις τὴν χώραν, καταπατοῦντες τὰς ἀκρίδας. Ἐν τῇ Ἑλβετίᾳ δὲ ἐπὶ ὁμοίας περιστάσεως μετεχειρίσθησαν... τὰς ὄρνιθας, κατὰ ἑκατοντάδας· αὗται δὲ ἔφαγον ἀκρίδων πλῆθος ἄπειρον, τόσον πολύ, ὥστε πολλαὶ ὄρνιθες ἔσκασαν.

Εἰς Ἀναγνώστης.

ΥΓΙΕΙΝΗ

Καθαρισμὸς τοῦ κοιτῶνος τῶν ἀῤῥώστων.

Β'

Πολλάκις οἱ συγγενεῖς τῶν ἀῤῥώστων, οἱ τῆς νοσηλείας αὐτῶν ἐπιμελούμενοι, σφάλλονται μεγάλως ἐξ ὑπερβολικοῦ πρὸς τὸν ἀέρα φόβου, ἀποδίδοντες πᾶσαν νόσον καὶ πᾶσαν ἐξ ἄλλης αἰτίας συμβαίνουσαν αὔξησιν αὐτῆς εἰς τὸν ἀέρα καὶ εἰς τὴν ἐξ αὐτοῦ ψῦξιν τοῦ ἀῤῥώστου. Ἐκ τοῦ φόβου δὲ τούτου κατεχόμενοι οὐ μόνον δὲν φροντίζουσι δεόντως περὶ ἀερισμοῦ τοῦ κοιτῶνος, ἀλλὰ, τοὐναντίον, πράττουσι πᾶν ὅ,τι δύνανται ὅπως ἐμποδίσωσι τὴν προσέλευσιν τοῦ καθαροῦ ἀέρος μέχρι τοῦ ἀσθενοῦς, περιβάλλοντες τὴν κλίνην αὐτοῦ ἁπανταχόθεν διὰ βαρέων παραπετασμάτων, καὶ τὰς θύρας ὅλας φράττοντες διὰ βαρέων ταπήτων, καὶ πᾶσαν ὀπὴν τοῦ παραθύρου κατακλείοντες διὰ παντοίων τρόπων. Οὐδὲν τούτων ἐπιβλαβέστερον πρὸς τοὺς ἀῤῥώστους· καὶ οὐδὲν τοὐναντίον συντελεστικώτερον πρὸς ἴασιν πάσης νόσου ἢ ἡ φροντὶς περὶ καλοῦ καὶ καθαροῦ πάντοτε ἀέρος ἐν τῷ κοιτῶνι· ἀλλὰ φανερὸν ὅτι ἡ ἀλλαγὴ αὐτοῦ πρέπει νὰ γίνηται μετά τινων προφυλάξεων. Αὗται δὲ σκοπὸν ἔχουσι κατ' ἐξοχήν, 1ον) τὸν παρεμποδισμὸν πάσης αἰφνιδίας μεταβολῆς τῆς θερμοκρασίας ἐν τῷ κοιτῶνι, καὶ 2ον) τὸν παρεμποδισμὸν βιαίων τοῦ ἀέρος ῥευμάτων, κινουμένων διὰ τοῦ κοιτῶνος, καὶ μάλιστα περὶ τὸ σῶμα τοῦ ἀσθενοῦς. Διὰ ταῦτα:

α' Ἀνοίγεται, ὡς ἐπὶ τὸ πολύ, τὸ ἀνώτερον μόνον μέρος τοῦ παραθύρου, ἀσφαλιζομένων πάντοτε καλῶς τῶν ἀνοιγομένων ὑελοστασίων, ὅπως μὴ ταῦτα, κινούμενα ὑπὸ τοῦ ἀέρος, ταράττωσι τὸν ἄῤῥωστον.

β' Σκεπάζεται ὁ ἀσθενὴς διὰ προσθέτου τινὸς καλύμματος.

γ' Οὐδέποτε ἀνοίγονται συγχρόνως δύο παράθυρα ἀντικρὺ κείμενα, ἢ παράθυρον καὶ θύρα.

δ' Ὁ ἀερισμὸς δὲν ἐνεργεῖται ἐν ὥρᾳ σφοδροῦ ἀνέμου ἢ ῥαγδαίας βροχῆς· οὔτε ὅταν ὁ πάσχων κοιμᾶται, οὔτε κατὰ τὴν ἀλλαγὴν ἐνδυμάτων.

ΠΡΑΚΤΙΚΑΙ ΓΝΩΣΕΙΣ

Πῶς κανονίζονται τὰ ὡρολόγια.

Ὅταν τὸ ὡρολόγιον πηγαίνῃ ἓν μόνον λεπτὸν καθ' ἑκάστην ἐμπρὸς ἢ ὀπίσω, δὲν πρέπει νὰ τὸ διορθόνωμεν· μετὰ 8 ἢ 10 ἡμέρας δυνάμεθα νὰ τὸ κανονίσωμεν, καὶ τοιαῦτα χρονικὰ διαστήματα πάντοτε πρὸς τοῦτο πρέπει ν' ἀκολουθῶμεν. Τότε δὲ βλέπομεν, ἂν μὲν ἡ διαφορὰ ἦνε ὀλίγων λεπτῶν, θέτομεν τοὺς δείκτας ἀκριβῶς ἐπὶ τῆς ὥρας, ἂν δὲ ἡ διαφορὰ ἦνε μεγαλητέρα, τότε πρέπει νὰ ἐγγίσωμεν καὶ ἄλλον τινὰ δείκτην ἐσωτερικόν, πρὸς τοῦτο ὡρισμένον. Ἂν μὲν τὸ ὡρολόγιον πηγαίνῃ ἐμπρὸς, κινοῦμεν τὸν δείκτην τοῦτον πρὸς τὸ γράμμα R, ὅπερ εἶνε πλησίον κεχαραγμένον καὶ σημαίνει retard (ὀπίσω), ἂν δὲ πηγαίνῃ ὀπίσω, τότε τὸν κινοῦμεν πρὸς τὸ γράμμα A, σημαῖνον avance (ἐμπρός.) Πρέπει δὲ νὰ δίδωμεν εἰς τὸν δείκτην τοῦτον τοσαύτην ἀναλόγως πρὸς τὰ δεξιὰ ἢ τὰ ἀριστερὰ κίνησιν, ὅσον τὸ ὡρολόγιον προχωρεῖ ἢ μένει ὀπίσω. Πρὸς τοῦτο εἶνε σημειωμέναι περὶ τὸν δείκτην τοῦτον διάφοροι διαιρέσεις. Ὅταν κανονίζωμεν τὴν ὥραν ὡρολογίου, πρέπει νὰ μεταχειριζώμεθα τὸ κλειδίον καὶ νὰ προσέχωμεν ὥστε νὰ μὴ στρέφηται ὁ ὡροδείκτης χωριστὰ ἀπὸ τοῦ λεπτοδείκτου. Εἰς τὰ ὡρολόγια, τὰ ὁποῖα σημαίνουσι τὰς ὥρας, οὐδέποτε πρέπει νὰ στρέφωμεν τοὺς δείκτας καθ' ἣν στιγμὴν σημαίνει τὸ ὡρολόγιον. Εἰς τὰ τοιαῦτα δὲ ὡρολόγια, ὅταν τύχῃ νὰ σημαίνηται ἡ ὥρα ταχύτερον ἢ βραδύτερον, κινοῦμεν ἐσωτερικόν τινα δείκτην πρὸς τὸ γράμμα V (vite = ταχέως), ὅταν θέλωμεν ταχύτερον νὰ σημαίνῃ, ἢ πρὸς τὸ γράμμα L (lentement = βραδέως), ὅταν βραδύτερον.

ΑΘΗΝΗΣΙ.—ΤΥΠΟΙΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΝΕΞΑΡΤΗΣΙΑΣ, ΟΔΟΣ ΠΑΤΗΣΙΩΝ, 4.